

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Henriikka Yliniemi

Vanhemman kasvatustyön ja vanhemmuuden tukeminen varhaiskasvatuksessa

Lastentarhanopettajien näkemyksiä vanhempien tukemisesta päiväkodissa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

Sosiaaliala

Opinnäytetyö

10.4.2019

Tekijä(t) Otsikko	Henriikka Yliniemi Vanhemman kasvatustehtävän ja vanhemmuuden tukeminen varhaiskasvatuksessa
Sivumäärä Aika	48 sivua + 2 liitettä 10.4.2019
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Sosiaaliala
Suuntautumisvaihtoehto	Varhaiskasvatus
Ohjaaja(t)	Lehtori Seija Mäenpää Lehtori Kirsi Sutton
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia Varhaiskasvatuslaissa (540/2018) sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2016 asetettua tavoitetta vanhempien kasvatustyön ja vanhemmuuden tukemisesta lastentarhanopettajien näkökulmasta. Opinnäytetyön tavoitteena on saada tietoa siitä, minkälaisia käytäntöjä lastentarhanopettajilla on vanhemmuuden tukemisessa päiväkodissa, sekä selvittää lastentarhanopettajien kokemuksia vanhempien vanhemmuuteen liittyvien tuen tarpeista sekä lastentarhanopettajien kokemusta omasta osaamisestaan liittyen vanhemmuuden tukemiseen. Tämän opinnäytetyön teoreettisena pohjana ovat vanhemmuus, huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö sekä aiemmat tutkimukset vanhemmuuden tukemisesta.</p> <p>Opinnäytetyön aineisto kerättiin haastattelemalla neljää lastentarhanopettajaa kolmesta eri Helsingin kaupungin päiväkodista. Tärkeimpiä vanhemmuuden tukemisen käytäntöjä haastateltujen lastentarhanopettajien mukaan olivat päivittäiset keskustelut vanhempien kanssa, lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut sekä tarvittaessa vanhempien ohjaus eteenpäin erilaisiin lapsiperheiden palveluihin. Lastentarhanopettajien puheessa korostui avoimen keskustelukulttuurin merkitys yhteistyölle. Aineiston perusteella lastentarhanopettajat pitivät vanhemmuuden tukemista tärkeänä osana työtään, päivähoitoon osallistuvan lapsen ollessa työn keskiössä.</p> <p>Vanhemmuuden haasteina nähtiin vanhemman rooli suhteessa lapseen sekä vanhempien haasteet asettaa turvallisia rajoja lapsilleen. Lastentarhanopettajien kokemusten mukaan monet vanhemmat tarvitsevat tukea arkeen liittyvissä käytännön asioissa. Kannustavat ja vanhempien omaa pystyvyyttä tukevat viestit varhaiskasvatuksen henkilöstöltä koettiin myös tärkeäksi tavaksi tukea vanhemmuutta.</p> <p>Lastentarhanopettajat kokivat oman osaamisensa vanhemmuuden tukemisessa hyväksi. Lastentarhanopettajien puheessa korostui osaamisen kehittyminen työn tekemisen kautta, eikä koulutuksen koettu juurikaan antaneen valmiuksia vanhemmuuden tukemiseen. Saamani aineiston perusteella vanhemmuuden tukemisen käytännöt sekä vanhemmuuden haasteet ja tuen tarpeet mukailevat aiempia tutkimuksia. Koulutuksen antamia valmiuksia vanhempien kohtaamiseen ja tukemiseen olisi hyvä tarkastella lisää.</p>	
Avainsanat	Varhaiskasvatus, vanhemmuus, huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö, vanhemmuuden tukeminen

Author(s) Title	Henriikka Yliniemi Supporting parents' upbringing task and parenthood in early childhood education
Number of Pages Date	48 pages + 2 appendices 10 April 2019
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Specialisation option	Early Childhood Education
Instructor(s)	Lecturer Seija Mäenpää Lecturer Kirsi Sutton
<p>This Bachelor's thesis studies the objective of supporting parents' upbringing task and parenthood set in the Law for Early Childhood Education and in the National Core Curriculum for Early Childhood Education and Care. It aims to examine the kindergarten teachers' views on parenthood supporting practices in kindergartens, the parents' needs for parenthood supporting and kindergarten teachers' experience on their own know-how in supporting parenthood. The theory base of this Bachelor's thesis consists of parenthood, collaboration with the care-givers and previous research on supporting parenthood.</p> <p>The data were collected by interviewing four kindergarten teachers from three different City of Helsinki kindergartens. According to the kindergarten teachers, daily discussions with the parents, the child's Early Childhood Education Plan discussions and if necessary guiding parents to services for families with children were seen as the most important practices in supporting parenthood. The kindergarten teachers emphasized the significance of open discussions for the collaboration with the parents. The data indicates that kindergarten teachers view parenthood supporting as an important part of their work, even though the child was seen as the center of the work.</p> <p>The parent's role and the parents' challenges with setting boundaries for their children were seen as challenges in parenthood. According to the kindergarten teachers, many parents' need help with practical issues in every day-life. Encouraging and empowering messages to parents were also seen as an important way of supporting parenthood.</p> <p>The kindergarten teachers saw their own know-how good in supporting the parenthood. The kindergarten teachers emphasized the significance of work experience in building their know-how. The data collected indicate that the practices in supporting parenthood, the challenges in parenthood and the needs for parenthood supporting are more or less in line with the previous research. In the future it would be important to pay attention in the kindergarten teacher's training how to encounter and support different families.</p>	
Keywords	early childhood education, parenthood, collaboration with the care-givers, supporting parenthood

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Varhaiskasvatus	2
2.1	Varhaiskasvatus ja vanhemmuuden tuki Helsingissä	3
2.2	Lastentarhanopettajan työnkuva	4
3	Vanhemmuus	6
4	Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö & keskustelut varhaiskasvatuksessa	10
5	Vanhemmuuden tukeminen varhaiskasvatuksessa	15
5.1	Vanhempien kasvatustyön ja vanhemmuuden tukeminen	16
5.2	Vanhemmuuden tukeminen varhaiskasvatuksen näkökulmasta	18
5.3	Vanhempien kokemuksia vanhemmuuden tukemisestä	22
6	Opinnäytetyön tarkoitus	25
7	Opinnäytetyön aineiston keruu ja analysointi	26
8	Tulokset	29
8.1	Vanhempien kasvatustyön ja vanhemmuuden tukemisen käytännöt	29
8.2	Vanhempien tarpeet vanhemmuuden tuelle	34
8.3	Lastentarhanopettajien kokemus omasta osaamisestaan	37
9	Johtopäätökset	40
10	Arviointi ja luotettavuus	43
11	Pohdinta	44
	Lähteet	46
	Liitteet	
	Liite 1. Haastattelurunko	
	Liite 2. Suostumus tutkimukseen osallistumisesta	

1 Johdanto

Varhaiskasvatustilain (540/2018) uudistuttua painopiste päivähoitossa on muuttunut vanhempien oikeudesta saada lapselleen päivähoitopaikka lapsen oikeuteen saada laadukasta varhaiskasvatusta. Lapsi on nostettu varhaiskasvatuksessa keskiöön. Vanhempien tukemisesta on uuden lain myötä siirrytty lapsen hyvinvointia korostavaan varhaiskasvatukseen. (Eerola-Pennanen – Raittila – Vuorisalo 2017: 29.) Tämän voidaankin katsoa olevan myönteinen asia. Lapsen hyvinvointiin ja turvalliseen kasvuun ja kehitykseen vaikuttavat kuitenkin oleellisesti lapsen kotiolot ja ihmissuhteiden laatu. Monet perheet ja vanhemmat kohtaavat elämässään tilanteita, jotka tuovat myös haasteita hyvinvoinnille. Vanhempien tukeminen lisää siis myös lapsen hyvinvointia. (Böök – Mykkänen 2017: 75.) Varhaiskasvatustilain (540/2018 §3) sekä Varhaiskasvatustilain suunnitelman perusteissa 2016 on asetettu yhdeksi varhaiskasvatustilain tavoitteeksi vanhemman kasvatustilain tukeminen. Sitä, mitä vanhempien tukeminen käytännössä varhaiskasvatustilain arjessa on, ja miten sitä tulisi toteuttaa, ei ole kuitenkaan tarkemmin määritelty. Tavoitetta voidaan kuitenkin pitää tärkeänä jo senkin takia, että se on kirjattu Varhaiskasvatustilain lakiin.

Tässä opinnäytetyössä tarkastelen vanhempien kasvatustilain ja vanhemmuuden tukemista varhaiskasvatustilain kontekstissa. Työelämäkumppanini tässä opinnäytetyössä on Helsingin kaupungin päiväkodit, sillä hain tutkimuslupaa Helsingin kaupungilta. Opinnäytetyöni tutkimuksen kohderyhmänä on helsinkiläiset lastentarhanopettajat. Olen rajannut tässä työssä varhaiskasvatustilain päivähoitoon, joka on opinnäytetyöni toimintaympäristö. Opinnäytetyöni aineisto on kerätty kolmessa eri Helsingin kaupungin päiväkodissa haastatteleamalla neljää lastentarhanopettajaa. Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää, mitä vanhemmuuden tukeminen on tämän päivän varhaiskasvatustilain arjessa, ja minkälaisia vanhemmuuden tuen tarpeita helsinkiläisillä perheillä on varhaiskasvatustilain ammattilaisten näkökulmasta. Opinnäytetyöni tavoitteena on saada tietoa siitä, minkälaisia käytäntöjä ja toimintatapoja lastentarhanopettajilla on työssään vanhempien tukemiseksi varhaiskasvatustilain ammattilaisina. Tavoitteena on myös selvittää lastentarhanopettajien kokemuksia työssään kohtaamien perheiden ja vanhempien tarpeesta vanhemmuuden tuella, sekä minkälaiseksi lastentarhanopettajat kokevat oman osaamisensa vanhempien kasvatustilain ja vanhemmuuden tukemisessa. Jotta mahdollisimman moni varhaiskasvatustilain toimija hyötyisi opinnäytetyöstäni, tulen lähettämään valmiin työn opinnäytetyöni yhteistyöpäiväkodeille, Metropolian yhteistyöpäiväkodeille sekä Helsingin kasvatustilain ja koulutustilain toimialalle.

2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen tavoitteellista ja suunniteltua kasvatuksen, hoidon ja opetuksen kokonaisuutta pedagogiikkaa painottaen. Tavoitteena on lapsen hyvinvoinnin edistäminen sekä kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen. (THL 2017.) Varhaiskasvatuksella on pitkälle lapsen elämään ulottuva vaikutus, sillä se luo vahvan pohjan lapsen oppimiselle kannustaen ja tukien jokaisen lapsen yksilöllistä kehittymistä. Varhaiskasvatus antaa lapsille myös mahdollisuuksia yhdessä oppimiseen sekä tasoittaa lapsien kotitauoista johtuvia eroavaisuuksia. (Eerola-Pennanen – Koivula – Siipainen 2017: 9.)

Varhaiskasvatusta järjestetään pääasiallisesti päiväkodeissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena esimerkiksi kerho- ja leikkitoimintana (Varhaiskasvatus 2017b). Vuonna 2017 koko Suomessa varhaiskasvatuksen piirissä oli kaikkiaan 247 968 lasta. Varhaiskasvatus tavoittaa noin 71% väestön 1–6 -vuotiaista lapsista. (Varhaiskasvatus 2017a.) Päivähoito on varhaiskasvatuksen toimintamuodoista yleisin. Päiväkodeissa varhaiskasvatuksellinen toiminta on ryhmämuotoista, ja lapsiryhmät muodostetaan eri tavoin huomioiden lasten ikä, tuen tarpeet sekä sisarusuhteet. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 12.) Tässä opinnäytetyössä olen rajannut varhaiskasvatuksen päivähoitoon, sillä siihen osallistuu eniten lapsia varhaiskasvatuksen sisällä.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016 on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, minkä perusteella paikalliset ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan, ja sitä ohjaa erityisesti varhaiskasvatustilaki. Valtakunnallisen ohjaamisen pyrkimyksenä on yhdenvertaisten edellytysten mahdollistaminen varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. Varhaiskasvatussuunnitelma kokonaisuus muodostuu kolmesta tasosta, joita ovat valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat sekä lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Lapsen huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta, mutta varhaiskasvatus on osana suomalaista koulutusjärjestelmää mukana tukemassa ja täydentämässä tätä kotien kasvatustehtävää. Varhaiskasvatus on myös tärkeä osa lapsen kasvun ja oppimisen polkua. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 4.)

Jokaiselle päivähoitoon osallistuvalla lapsella laaditaan hoitosuhteen alkaessa varhaiskasvatussuunnitelma yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohdaksi on lapsen yksilölliset tarpeet sekä lapsen etu. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan lapsen vahvuudet ja osaaminen sekä tämän yksilölliset tarpeet ja kiinnostuksen kohteet. Lapsen kasvua ja kehitystä tukevat tavoitteet ja toimenpiteet asetetaan varhaiskasvatuksessa toteutettavalle pedagogiselle toiminnalle, ja lasten yksilöllisistä varhaiskasvatussuunnitelmista nousevat tavoitteet huomioidaan myös koko lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa sekä kehitettäessä oppimisympäristöjä. Lapsen huoltajan ja päivähoiton henkilöstön näkemykset ja havainnot lapsen oppimisen ja kehityksen vaiheista tulee olla yhtenäisessä linjassa varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 6.)

Varhaiskasvatuksessa toimintaympäristöstä käytetään termiä oppimisympäristö. Oppimisympäristöllä tarkoitetaan lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta tukevia tiloja, paikkoja, yhteisöjä, menetelmiä sekä välineitä ja tarvikkeita. Varhaiskasvatuksessa oppimisympäristön käsite pitää sisällään fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ulottuvuuden. Oppimisympäristön on tuettava lasten luontaista oppimisen halua ja uteliaisuutta, sekä ohjattava lapsia leikkiin, fyysiseen aktiivisuuteen, taiteelliseen ilmaisuun ja kokemiseen sekä tutkimiseen. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristö ei rajoitu ainoastaan rakennettuihin sisätiloihin, vaan myös luonto, pihat ja leikkipuistot ovat osa oppimisympäristöä ja ne tarjoavatkin materiaaleja, kokemuksia ja monipuolisia mahdollisuuksia leikkiin ja tutkimiseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 22 – 23.)

2.1 Varhaiskasvatus ja vanhemmuuden tuki Helsingissä

Helsingin kaupunki järjestää varhaiskasvatusta päiväkodeissa, perhepäivähoidossa, avoimena toimintana leikkipuistoissa sekä leikkitoiminnan kerhoissa. Varhaiskasvatusta annetaan suomen ja ruotsin kielellä sekä saamenkielisenä kielipesätoimintana. Kunnallisten palvelujen rinnalla Helsingissä kulkee yksityiset varhaiskasvatuksen palvelut, jotka tuovat oman lisänsä eri palveluvaihtoehtoihin kieli- ja pedagogiikkapainotusten kautta. Helsingin varhaiskasvatussuunnitelmassa painottuvat erityisesti lasten aiemmat kokemukset ja mielenkiinnon kohteet toiminnan lähtökohdaksi, sekä lasten vuorovaikutuksen, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumisen tukeminen. Helsingissä lapset saavat näkyä ja kuulua kaupunkikuvassa. Hyvälle kasvatusyhteistyölle luo edellytykset ammatillinen ja avoin suhtautuminen monenlaisiin perheisiin sekä heidän erilaisiin kieliin, kulttuu-

reihin, uskontoihin ja katsomuksiin sekä perinteisiin ja kasvatukseen. Lapset tutustetaan Helsinkiin ja kaupungin moninaisuuteen, korostaen sitä voimavarana. Helsingin erityispiirteenä on monikulttuurisuus, sillä eri kieli- ja kulttuuritaustoja omaavia ihmisiä asuu kaupungissa paljon. Henkilöstön tehtävänä on tutustua aktiivisesti ympäristön moninaisuuteen ja sen mahdollisuuksiin. Päiväkodin toimintakulttuuri muodostuu pedagogisista ratkaisuksista ja pienryhmätoiminnasta, ulkoilusta ja retkistä sekä muista yhteisistä toimintahetkistä, joista sovitaan päiväkodissa ja keskustellaan lasten huoltajien kanssa. Laadukkaan varhaiskasvatuksen voimavarana on henkilöstön moniammatillisuus. Varhaiskasvatuksessa lastentarhanopettajat, lastenhoitajat sekä muu varhaiskasvatuksen henkilöstö, esimerkiksi erityislastentarhanopettajat, suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat yhdessä toimintaa. (Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2017: 8–32.)

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimiala tarjoaa vanhemmuuteen ja lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä maksutonta tukea lapsiperheiden sosiaaliohjauksen kautta. Palvelua haetaan ottamalla yhteyttä oman alueen sosiaaliohjaajaan. Tarjolla on myös tukea kriiseihin ja elämäntilanteen muutokseen, apua käytännön asioiden hoitamiseen sekä tietoa ja neuvontaa alueen lapsiperheiden palveluista ja niihin haikutumisesta. (Lapsiperheiden sosiaaliohjaus n.d.) Perheneuvolasta saa myös maksutonta tukea ja apua lapsen kehitykseen ja kasvatukseen sekä vanhemmuuteen liittyvissä kysymyksissä. Apua voi saada myös perheen sisäiseen vuorovaikutukseen sekä mahdollisiin kriiseihin. Hoito suunnitellaan ja toteutetaan yksilöllisesti jokaisen perheen kohdalla. Perheneuvolassa työskentelee psykologeja, sosiaalityöntekijöitä ja lastenpsykiatreja. Palvelua haetaan oman alueen perheneuvolasta. (Perheneuvolan kasvatusta ja perheneuvonta n.d.)

2.2 Lastentarhanopettajan työnkuva

Tällä hetkellä päiväkodissa kasvatusta ja hoitotehtävissä työskentelevistä vähintään kolmanneksen on oltava kelpoisia lastentarhanopettajan tehtävään. Uuden Varhaiskasvatustuksen lain (540/2018) myötä lastentarhanopettajien osuutta on kuitenkin nostettu, ja siirtymäajan jälkeen lastentarhanopettajia tulee olla kaksi kolmasosaa päiväkotiryhmien henkilöstöstä. Varhaiskasvatustuksen uudistamisen myötä myös lastentarhanopettajan tehtävänimike muuttui varhaiskasvatuksen opettajaksi (Varhaiskasvatustuksen laki 540/2018). Tässä opinnäytetyössä käytän kuitenkin edelleen lastentarhanopettaja-nimikettä, sillä tämä nimike esiintyy opinnäytetyöni lähdekirjallisuudessa.

Lastentarhanopettajaksi valmistutaan tänä päivänä joko yliopistosta tai ammattikorkeakoulusta. Varhaiskasvatuksessa työskentelevien lastentarhanopettajien koulutus vaihtelee opisto-, seminaari- tai yliopistokoulutetuista lastentarhanopettajista sosionomeihin, sosiaalikasvattajiin sekä varhaiskasvatuksen maistereihin. (Karila 2013: 23.) Pedagoginen koulutus ja asiantuntemus on yhteydessä lastentarhanopettajan erityisosaamiseen. Lastentarhanopettajalta vaaditaan kykyä havaita lasten kiinnostuksen kohteet, kehitystaso ja tarpeet sekä sensitiivisyyttä seurattaessa lasten toimintoja, jotta tämä kykenee tavoittamaan lapsille merkitykselliset, oppimiseen kannustavat tilanteet. (Hännikäinen 2013: 32 – 34.) Lastentarhanopettaja varhaiskasvattajana toimii myös mallina ja esimerkkinä lapsille (Hännikäinen 2013: 37).

Lastentarhanopettajalla on pedagoginen vastuu omasta lapsiryhmästään. Lapsiryhmän toiminnan suunnittelu, toiminnan tavoitteellisuuden ja suunnitelmallisuuden toteutuminen sekä toiminnan arviointi ja kehittäminen on kokonaisuudessaan lastentarhanopettajan vastuulla, vaikka toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä koko varhaiskasvatuksen henkilöstön kesken. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 12.) Lastentarhanopettajan tehtävänä on vahvistaa lapsiryhmänsä perustoimintojen kasvatuksellisuutta osallistumalla päivittäin näihin toimintoihin. Lastentarhanopettajan työajan painotus on usein aamupäivissä, jolloin lapsia on eniten paikalla päivähoidossa ja toiminta aktiivisinta. Lastentarhanopettajan työhön kuuluu myös lapsiryhmän ulkopuolella työskentely, mikä on edellytys lapsiryhmän laadukkaan toiminnan suunnittelulle, arvioinnille ja kehittämiselle sekä esimerkiksi huoltajien kanssa käytäville varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluille. (Onnismaa 2017: 35.)

Varhaiskasvatuksessa laadittavista lapsen varhaiskasvatussuunnitelmista sekä suunnitelmien toteutumisen arvioinneista vastaa lapsiryhmän lastentarhanopettaja yhteistyössä lapsen huoltajien kanssa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 6). Lastentarhanopettaja on myös vastuussa lapsen huoltajien kanssa käytävistä varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluista. Huoltajien kanssa käytävät keskustelut varhaiskasvatussuunnitelma-prosessin aikana ovat tärkeitä, kun lastentarhanopettaja yhdessä muun henkilöstön kanssa pohtii parasta varhaiskasvatuksen toteuttamistapaa omassa lapsiryhmässään. (Onnismaa 2017: 35.) Olen valinnut tämän opinnäytetyön tutkimuksen kohderyhmäksi lastentarhanopettajat, sillä he ovat pedagogisessa vastuussa omasta lapsiryhmästään sekä vanhempien kanssa käytävistä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluista.

3 Vanhemmuus

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää, mitä vanhemmuuden tukeminen on käytännössä päiväkodin arjessa ja minkälaisia vanhemmuuden tuen tarpeita lastentarhanopettajien kokemuksen mukaan heidän työssään kohtaamillaan asiakasperheillä on. Siksi on tärkeää pysähtyä tarkastelemaan vanhemmuutta.

Kasvaminen vanhemmuuteen on aina suuri elämänmuutos niin äidille kuin isälle. Vanhempien yleinen elämäntilanne, suunniteltu tai ennakoimaton raskaus sekä omat lapsuuden kokemukset vaikuttavat paljon siihen, miten tulevaan vanhemmuuteen suhtaudutaan. Positiiviset tai negatiiviset kokemukset omasta lapsuudesta vaikuttavat siihen, minkälaisia mielikuvia tuleva vanhemmuus herättää. Kokemattomuus lapsista ja heidän hoidosta voi tuottaa epävarmuutta ja pelon tunteita vanhemmissa. Vanhemmuuteen kasvamista helpottaa vanhempien oma psyykinen hyvinvointi sekä parisuhteen hyvinvointi. (Vilén – Vihunen – Vartiainen – Sivén – Neuvonen – Kurvinen 2013: 93–94.)

Useimmat vanhemmat saavat arkeensa jaksamista, voimaa sekä iloa antaessaan ja saadessaan rakkautta lapseltaan. Lapsi tuo vanhemmalleen onnen ja ylpeyden tunteen. Nykyvanhemmuus vaatii myös paljon. Vanhemman on pystyttävä huomioimaan lapsen tarpeet sekä toimimaan erilaisissa tilanteissa. Vanhempien on myös oltava tietoisia kasvatustavoistaan ja -ajattelustaan. (Böök – Mykkänen 2017: 83.) Vanhemmuuteen kuuluu siis myös epävarmuuden tunne. Vanhemmat pohtivat, ovatko he riittävän hyviä vanhempia lapsilleen. Vanhemmuus vaatii kykyä pohtia omaa kasvattajuuttaan ja kasvatuskäytäntönsä, mikä on edellytys omanlaisten toimintatapojen löytämisessä omalle lapselle ja itselleen vanhempana. Vanhemman ja lapsen välinen suhde ja sen kehittyminen on molemmille kasvu- ja oppimisprosessi, jossa arkea eletään yhdessä jakaen. (Vilén – Vihunen – Vartiainen – Sivén – Neuvonen – Kurvinen 2013: 102.) Pyrkimys parhaaseen mahdolliseen vanhemmuuteen voi toimia suunnannäyttäjänä ja ohjata oikeaan, mutta myös rajoittaa ja syyllistää niin vanhemmuutta, lapsuutta, kuin koko perhe-elämää. Kukaan vanhempi ei ole täydellinen, minkä takia vanhemman olisikin tärkeää osata hakea ammattilaisapua kohdatessaan mahdollisia haasteita tai ongelmia vanhemmuudessa tai lapseen liittyvissä asioissa. Yksi keskeisin pikkulapsiperheen tukija onkin päivähoito. Tukea kysymyksiin kasvatuksesta ja vanhemmuudesta haetaan myös aikaisempaa enemmän vertaisilta vanhemmilta esimerkiksi internetin keskustelupalstoilla tai muissa kohtaamisissa. (Böök – Mykkänen 2017: 83.)

Vanhemmuus voidaan erotella biologiseen, sosiaaliseen, psykologiseen ja juridiseen vanhemmuuteen. Biologinen vanhempi on synnyttänyt tai siittänyt lapsen ja näin ollen biologinen vanhemmuus määrää lapsen geneettisen identiteetin. Sosiaalisen vanhemmuuden katsotaan olevan oikeudellinen suhde lapseen, lapsen eläessä vanhemman kanssa tai hänen perheessään ja vanhemmuuden ollessa laillistettu. Tätä kautta lapsi saa nimen, kansalaisuuden ja sosiaalisen identiteetin. Sosiaalisen vanhemmuuden voidaan nähdä tarkoittavan myös vanhempaa, joka hoitaa lapsen käytännön asioita. Psykologisen vanhemmuuden käsitteessä vanhemmuus nähdään muunakin kuin biologisen ja sosiaalisen vanhemman asemana. Psykologisessa vanhemmuudessa merkittävää on lapsen kiintymys ja samaistuminen aikuiseen, joka on lapsen mielessä saavuttanut vanhemman aseman. Lapsi kokee tällöin aikuisen vanhemmakseen tunnetasolla. Psykologisen vanhemman tuki onkin lapselle tärkeää ja lapsi usein vastaa parhaiten psykologisen vanhemman antamaan tukeen. (Jokinen 2012: 29; Vilén – Vihunen – Vartiainen – Sivén – Neuvonen – Kurvinen 2013: 86.) Lisäksi juridinen vanhemmuus määrittyy avio-
liiton isysolettaman, isyyden tunnustamisen tai adoption kautta (Vanhemmuuden roolit n.d.).

Vanhemmuuden roolikartta määrittelee viisi olennaista vanhemmuuden osa-aluetta, joita ovat huoltaja, rakkauden antaja, rajojen asettaja, elämän opettaja sekä ihmissuhdeosaaja. Huoltajan tehtäviin kuuluvat lapsen perustarpeista, kuten ravinnosta, levosta ja puhtaudesta huolehtiminen. Rakkauden antaja suojelee, lohduttaa, antaa hellyyttä ja huomaa hyvän lapsessa, kun taas rajojen asettaja luo lapselle turvallisuuden tunteen sääntöjen ja sopimusten noudattajana ja valvojana sekä osatessaan sanoa lapselle myös "ei". Elämän opettaja tuo lapselle sosiaalisia ja arjen elämässä tarvittavia taitoja, sekä arvoja ja apua eettisten kysymysten pohdintaan. Ihmissuhdeosaaja keskustelee lapsen kanssa ja kuuntelee tätä, auttaen ristiriidoissa ja hyväksyen monenlaiset tunteet. Ihmissuhdeosaaja tukee lapsen itsenäisyyttä ja kannustaa tätä, sekä osaa pyytää ja antaa anteeksi. (Vanhemmuuden roolikartta 1999.)

Vanhemmuuden eri osa-alueita tarkastelemalla voidaan huomata, että kyseessä on laaja ja monia puolia sisältävä asia. Eri vanhemmuuden roolit vaihtuvat suhteessa lapsen ikään ja kehitystasoon sekä perheen yksilöllisen tilanteen mukaan. Tämän lisäksi vanhemmuuden yksilöllisyyttä lisää yhteiskunnalliset ja perheen sisäiset henkilökohtaiset asiat. Myös perheen voimavarat, käytettävissä olevat mahdollisuudet sekä haasteet ja odotukset vaikuttavat vanhemmuuteen. (Koivula 2004: 77.) Vanhemmat saattavat tarvita tukea arjen tavanomaisiin tilanteisiin sekä elämän kriiseihin. Myös lapsen kehityksen

vaiheisiin liittyvä tieto voi olla tarpeellista vanhemmille, sillä nykyään yhteiskunnan tarjoamat palvelut tuovat pääpainoisesti tietoa ja tukea vanhemmille, aikaisemman sukupolvelta toiselle siirtyvän tiedon sijaan. (Vilén – Vihunen – Vartiainen – Sivén – Neuvonen – Kurvinen 2013: 86.)

Merkittävää vanhemman ja lapsen väliselle suhteelle sekä lapsen varhaisen minän muodostumiselle on varhainen vuorovaikutus, jolla tarkoitetaan yleensä vauvaiästä noin kolmeen ikävuoteen olevan lapsen ja tätä kokoaikaisesti ja toistuvasti hoitavan aikuisen välistä vuorovaikutusta (Vilén – Vihunen – Vartiainen – Sivén – Neuvonen – Kurvinen 2013: 86). Lapsen terveelliselle kasvulle ja yhteenkuuluvuuden tunteelle luodaan pohja vanhemman herkkyyden ja vastavuoroisuuden kautta lapsi-vanhempi-suhteessa. Lapsen kehitykselle ja varhaiselle vuorovaikutukselle on merkittävää tunnekokemusten jakaminen ja vastaanottaminen. Lapsen kokemukset varhaisista ihmissuhteista sekä niiden ennustettavuudesta ja jatkuvuudesta auttavat lasta luomaan kuvaa itsestään hyväksyttynä ja rakastettuna. (Kaskela – Kekkonen 2006: 22.)

Jokainen lapsi on yksilö omine vahvuuksineen ja tarpeineen, näin ollen myös vanhemmuudessa ei ole vain yhtä oikeaa tapaa toimia. Varhaista vuorovaikutusta käsiteltäessä puhutaan kiintymyssuhdeteoriasta, jonka on kehittänyt John Bowlby. Lapsella ajatellaan olevan biologinen tarve kiintymyssuhteen muodostamiselle, joka juontaa juurensa lajikehitykseen liittyvästä eloonjäämisen tarpeesta. Aikuinen auttaa lasta käytännön hoivan sekä tunteiden tasolla, mihin pieni lapsi ei vielä yksin pysty. Kiintymyssuhdeteoriassa korostetaan lapsen ja tätä hoitavien aikuisten varhaisen vuorovaikutuksen merkitystä lapsen myöhemmälle kehitykselle. Lapsi alkaa hahmottamaan omaa itseään ja maailmaansa vuorovaikutuksessa, mihin vaikuttaa häntä hoitavan aikuisen kanssa tapahtuvat toistuvat tilanteet. Kokemukset vuorovaikutusympäristöstä sekä muokkaavat vauvan aivoja että aivojen kykyä käsitellä ympäristöstä tulevia virikkeitä. Toistuvat kokemukset vanhemmista ja omasta suhteestaan heihin vaikuttavat lapsen kehitykseen, lapsen alkaessa muodostaa syy-seuraus-olettamuksia siitä, miten hänen tulisi eri tilanteissa toimia ja tuntea vanhempiansa kanssa. Kiintymyssuhdeteoria voidaankin nähdä prosessina, jossa ihminen oppii toisen ihmisen avulla säätelemään sisäisiä ja ulkoisia uhkia, kuten omia tunteitaan ja tarpeitaan tai ulkoisia vaaratilanteita. (Vilén – Vihunen – Vartiainen – Sivén – Neuvonen – Kurvinen 2013: 86–88.)

Kiintymyssuhteita on erilaisia. Lapselle muodostuvan kiintymyssuhteen luonteeseen vaikuttaa toistuvat vuorovaikutustilanteet häntä hoitavan aikuisen kanssa, jotka muodostavat muistijärjestelmän aivoihin. Kiintymyssuhteet jaetaan yleensä kolmeen eri lajiin: turvalliseen, turvattomaan ja välttävään sekä turvattomaan ja ristiriitaiseen kiintymyssuhteeseen. Turvallisen kiintymyssuhteen lapselle muodostaa luottamus siitä, että hänet huomataan. Lapsen tarpeet tunnustetaan ja niihin vastataan sopivalla tavalla. Tämä tarpeisiin vastaaminen vaatii aikuiselta sensitiivisyyttä. Lapsi kokee, että elämä on hallittavissa, kun häneltä ei vaadita liikaa ja häntä tuetaan myös itsenäisesti selviytymään asioista. Turvallisessa kiintymyssuhteessa lapsi pitää itseään rakastettavana hoivan ja huolenpidon ansiosta, ja kokemus omien tunteiden merkityksellisyydestä auttaa lasta näyttämään tunteitaan ja tarpeitaan avoimesti. Turvallisen kiintymyssuhteen kautta luotu minäkuva lapsuudessa kantaa pitkälle aikuisuuteen. (Vilén – Vihunen – Vartiainen – Sivén – Neuvonen – Kurvinen 2013: 88–89.)

Turvattomaan kiintymyssuhteeseen vaikuttaa lapsen oppiminen siihen, ettei lapsen sisäiseen hätään vastata tai osata vastata ja ettei vanhempi tai aikuinen ole hänelle saatavilla. Välttelevässä kiintymyssuhteessa erilaisten tunteiden näyttäminen ei ole aikuisen kyvyttömyydestä johtuen sallittua, mikä opettaa lapsen välttämään kielteisten tunteidensa tai tarpeidensa osoittamista. Lapsi olettaa, että hänen tulee selvitä yksin haastavista tunteistaan, jos kielteisten tunteiden osoittamisesta ei ole ollut aikaisemmin hyötyä lapselle. Turvattomassa ja välttelevässä kiintymyssuhteessa elävän lapsen kyvyttömyys säädellä tunnetilojaan itsenäisesti johtaa erilaisten tunteiden kieltämiseen ja välttämiseen lapsella. Myös turvattomassa ja välttelevässä kiintymyssuhteessa opitut asiat voivat vaikuttaa aikuisuuteen asti, jolloin aikuisenakin vältellään omia kielteisiä tunteita. (Vilén – Vihunen – Vartiainen – Sivén – Neuvonen – Kurvinen 2013: 89–90.)

Turvaton ja ristiriitainen kiintymyssuhde muodostuu vanhemman toistuvasta epäjohtonumukaisuudesta reaktioissaan lapsen käytökseen, mikä voi johtua vanhemman omasta elämäntilanteesta tai tietämättömyydestä, miten olla lapsen kanssa. Lapselle on haastavaa tietää, minkälainen hänen tulisi olla suhteessa toiseen ihmiseen ja hänen on vaikea ennustaa, miten vanhempi hänen tarpeisiinsa vastaa. Tunteet korostuvat turvattomassa ja ristiriitaisessa kiintymyssuhteessa lapsen hakiessa vahvojen tunnereaktioiden avulla vastausta tarpeilleen. Lapsi oppii, että vain voimakkailla reaktioilla saa haluamansa, mikä näkyy ulospäin lapsen heikkona itsesäätelykykynä. Myös aikuisena ristiriitaisen tur-

vattomassa kiintymyssuhteessa kasvanut lapsi kokee arvottomuutta ilman toisen ihmisen hyväksyntää ja hakee tätä hyväksyntää voimakkaasti. (Vilén – Vihunen – Vartiainen – Sivén – Neuvonen – Kurvinen 2013: 91–92.)

Ymmärrys kiintymyssuhteen mallista auttaa tukemaan lapsen ja tämän vanhemman välistä suhdetta. Erityisesti niissä tilanteissa, joissa lapsi tai vanhempi ei voi hyvin, voi työntekijää auttaa vanhemman ja lapsen eteenpäin ohjaamisessa tieto kiintymyssuhdemalleista. (Vilén – Vihunen – Vartiainen – Sivén – Neuvonen – Kurvinen 2013: 87–93.) Lapsen ja vanhemman välinen tunnesuhde on erittäin tärkeää lapselle, ja päivähoidon ja vanhempien välisen yhteistyön tavoitteena onkin lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen. Tämä on tärkeää kaikkien päivähoitoon osallistuvien lasten ja perheiden kohdalla. Työntekijältä tämä vaatii tietoa vanhemman ja lapsen välisestä vuorovaikutuksesta sekä taitoa sen tukemisessa. (Kaskela – Kekkonen 2006: 23.)

4 Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö & keskustelut varhaiskasvatuksessa

Uudistuneiden Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2016 myötä varhaiskasvatuksen henkilöstön ja vanhempien välinen yhteistyö muutettiin kasvatuskumppanuus-terminä huoltajien kanssa tehtäväksi yhteistyöksi. Huoltajalla tarkoitetaan lapsen vanhempaa tai muuta henkilöä, jolle lapsen huolto on uskottu (Laki lapsen huollosta ja tapamisoikeudesta 361/1983 §3). Tässä kappaleessa käytän tekstin sujuvuuden vuoksi huoltajasta pääosin nimitystä vanhempi. Huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä otetaan huomioon myös vanhemmuuteen liittyvät huolet ja kysymykset, minkä vuoksi yhteistyön ymmärtäminen on tärkeää opinnäytetyöni aiheen kannalta (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 23).

Huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä tarkoitetaan lapsen vanhempien tai muun huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välillä tapahtuvaa keskustelua ja viestintää, joka tapahtuu kasvokkain kohtaamisissa sekä hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa. Yhteistyölle asetetulla tavoitteella sitoudutaan yhdessä lapsen terveen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen, huomioiden lapsen yksilölliset tarpeet, perheiden moninaisuus sekä mahdolliset vanhemmuuteen liittyvät kysymykset ja pulmat. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 23.) Perheiden moninaisuus tarkoittaa perinteisiä

ydinperheitä, uusperheitä, yksinhuoltajaperheitä, sateenkaariperheitä sekä kolmi- ja nelialaperheitä. Viimeisimmällä tarkoitetaan perhemuotoa, jossa vanhemmuus on jaettu vaikkapa naisparin ja miesparin kesken. Yleisin perhemuoto on edelleen kahden heterovanhemman ja lasten muodostama perhe. (Böök – Mykkänen 2017: 76.)

Yhteistyön perustana on lapsen tarpeet, mikä ohjaa varhaiskasvatuksen toimintaa lapsen oikeuksien ja edun toteuttamiseksi (Böök – Mykkänen 2017: 85). Kaikkien päivähoiton asiakasperheiden kanssa tehdään yhteistyötä, ja vastuu yhteistyön aloittamisesta ja ylläpitämisestä on varhaiskasvattajalla (Kaskela – Kekkonen 2006: 20). Lapsesta tehdyt havainnot ja niistä keskusteleminen luovat pohjaa lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Vuorovaikutus, sekä henkilöstön kesken että yhdessä vanhempien ja lähiympäristön kanssa, kuuluu oleellisesti varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävänä on myös kannustaa lapsia positiiviseen vuorovaikutukseen sekä toimimaan ryhmän jäsenenä tukemalla lasten vertais- ja ystävyysuhteita. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 20.) Avoin keskustelu ja vuoropuhelu vanhempien ja varhaiskasvattajien välillä auttaa arjen kasvatus- ja hoitovastuun jakamisessa (Kaskela – Kekkonen 2006: 21). Vuorovaikutuksellinen ja tavoitteellinen yhteistyö vaatii varhaiskasvatuksen henkilöstöltä aktiivisuutta ja aloitteellisuutta. Yksi henkilöstön merkittävimmistä tehtävistä on päivittäin kertoa vanhemmille lapsen hoitopäivän kulusta, tapahtumista sekä lapsen kokemuksista. Positiiviset viestit ovat tärkeitä lapsen vanhemmille, siksi henkilöstöltä vaaditaan sensitiivisyyttä keskusteluissa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 23.) Yhteistyön tavoitteena on myös tukea ja vahvistaa lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta (Kaskela – Kekkonen 2006: 23).

Vanhemmat eivät kasvata lapsiaan yksin, vaan varhaiskasvattajat osallistuvat lähes päivittäin lasten hoitoon ja kasvatukseen. Ensisijainen vastuu lapsen hoidosta ja kasvatuksesta kotona ja perhepiirissä on vanhemmilla, kun taas varhaiskasvattajat vastaavat lapsen hoidosta ja kasvatuksesta lapsen ollessa päivähoitossa sekä tukevat kotikasvatusta. (Kaskela – Kekkonen 2006: 20; Böök – Mykkänen 2017: 85.) Vanhemmilla ja varhaiskasvattajilla on molemmilla oleellista, mutta myös erilaista tietoa lapsesta. Yhteistyölle on merkityksellistä, että vanhemman tietämys ja tuntemus hänen lapsestaan tulee kuulluksi ja huomioiduksi keskustelussa varhaiskasvattajan kanssa. (Kaskela – Kekkonen 2006: 18–20.) Lapsen terveille kasvulle ja hyvinvoinnille luodaan parhaat edellytykset silloin, kun vanhemmat ja varhaiskasvattajat sekä heidän kokemukset ja tiedot lap-

sesta ovat keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Varhaiskasvattajien tehtävänä on huomioida lapsen vanhemmat kumppaneina ja omaa lastaan koskevana tiedon lähteenä, sen sijaan, että nämä nähtäisiin ainoastaan asiakkaina. (Böök – Mykkänen 2017: 85–86.)

Päivähoidon ja vanhempien välisessä yhteistyössä varhaiskasvattajat uudistavat ammatillista toimintaansa suhteessa perheisiin, kun taas perheille se on mahdollisuus oman roolin syventämiseen ja laajentamiseen oman lapsen varhaiskasvatuksessa. On tärkeää, miten varhaiskasvattajat välittävät omaa ammatillista osaamistaan vanhemmille. Yhteistyössä tapahtuvan vuorovaikutuksen kautta varhaiskasvattaja kertoo lapsesta tekemistään havainnoista sekä lapseen liittyvistä kokemuksista, käsityksistä ja ymmärryksestä vanhemmille asiallisesti ja kunnioittavasti. Yhteistyöhön vaadittava varhaiskasvattajan ammattitaito muodostuu refleктоimalla omaa toimintaa, harjoittelemalla vuorovaikutustaitoja, sekä kahdenkeskisissä vuorovaikutustilanteissa ja yhteisen ymmärryksen etsimisessä lapsen kasvuyhteisöissä. (Kaskela – Kekkonen 2006: 18–20.) Neuvottelevuus kuuluu myös yhteistyöhön varhaiskasvattajien ja vanhempien välillä käytävissä keskusteluissa lapsen kasvun ja kehityksen tavoitteista. Neuvottelun avulla mahdollistetaan vanhemman tasavertaisuus tämän lapseen liittyvissä päätöksissä. Varhaiskasvattaja tekee yhteistyössä ehdotuksia, ei ennalta saneltuja päätöksiä. (Kekkonen 2012: 43.)

Yhteistyössä vanhempien kanssa varhaiskasvattajaa sitoo periaatteet kuulemisesta, kunnioituksesta, tasavertaisuudesta sekä dialogisuudesta. Kuuleminen on suhde toiseen ihmiseen, jossa asetetaan kuuntelemaan toisen ajatuksia ja puhetta. Se sisältää vaatimuksen läsnäolosta ja näyttäytyy toiselle ihmiselle aitona kiinnostuksena, rehellisyytenä sekä empaattisuutena tätä kohtaan. Turvallinen ja myönteinen ilmapiiri on edellytys kuuntelemisen onnistumiselle. Kunnioitus on toisen ihmisen arvostamista ja hyväksymistä, joka ilmenee ajatuksina ja tekoina. Kunnioitetun ja arvostetun tunteen ihmiselle luo avoimuus ja myönteisyys. Erilaisten perheiden, perhekulttuurien ja -arvojen kohtaaminen on haaste kunnioittavan suhteen luomiselle. Toista ihmistä on mahdollista kuitenkin oppia ymmärtämään, hyväksymään ja kunnioittamaan kuulemisen kautta. (Kaskela – Kekkonen 2006: 32–34.)

Luottamuksen synty vaatii aikaa, vuoropuhelua ja yhteisiä kohtaamisia vanhempien ja varhaiskasvattajien välillä, ja se rakentuu kuulemisen ja kunnioituksen periaatteista. Perusta luottamukselle rakennetaan päivittäisissä keskusteluissa lapseen liittyvistä asioista. Vanhemmat usein kokevat luottamuksen varhaiskasvattajaan syntyvän työntekijän

ja lapsen välisestä suhteesta. Myös työntekijän sensitiivisyys suhteessa lapseen luo vanhemmalle luottamusta ja turvallisuuden tunnetta siitä, että lapsi saa hyvää hoitoa. Luottamuksen rakentumiseen vaikuttaa myös vanhemman mahdollisuus vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatukseen liittyviin asioihin. Koska luottamuksen rakentuminen vie aikaa, yhteistyön haastavat tilanteet eivät yleensä selviä hetkessä. Tämä vaatii varhaiskasvattajilta keskeneräisyyden sietämistä sekä sen hyväksymistä, etteivät asiat aina suju heidän toivomallaan tavalla. (Kaskela – Kekkonen 2006: 36–37.)

Dialogi perustuu kuulemiseen. Sille on ominaista tasa-arvo, jossa molempien vuoropuhelun osapuolien tieto ja näkemys on yhtä arvokasta. Erilaiset mielipiteet, rehellisyys ja asioista suoraan puhuminen ovat mahdollisia dialogisessa vuoropuhelussa. Dialogia kuvataan yhdessä ajattelemisen, puhumisen ja toimimisen taidoksi, jossa luodaan yhteisymmärrystä ja sovitetaan yhteen erilaisia todellisuuden tulkintoja. Hyvä keskusteluympäristö kuuluu dialogisuuteen työntekijöiden ja vanhempien välillä. Yhteisöllisyys ja tunne-liittyminen lapsen kasvatustilanteeseen ja muihin asioihin syntyy työntekijän ja vanhemman välisestä dialogista. Yhteisöllisyys päivähoitossa tuo parhaimmillaan apua myös vanhemmuuteen. (Kaskela – Kekkonen 2006: 38–40.)

Lapsen aloittaessa päivähoitosuhteen, käydään vanhempien ja varhaiskasvattajien välillä aloituskeskustelu joko päiväkodissa tai perheen kotona. Lähtökohtana aloituskeskustelulle on perheen kuuleminen, ja tavoitteena on keskustella lapsen päivähoiton aloituksen lisäksi perheen odotuksista ja toiveista. Tavoitteena on myös, että varhaiskasvattaja tukee vanhempia valmistamaan lasta päivähoiton aloitukseen. Jokaiselle varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma, yleensä muutaman kuukauden jälkeen lapsen aloitettua päivähoitossa. Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut ovat hyvin keskeinen osa huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä, sillä niissä luodaan yhteistä ymmärrystä lapsesta sekä pyritään yhdistämään vanhempien ja varhaiskasvattajien erilaisia näkemyksiä ja tulkintoja lapsesta. Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelussa on tärkeää luoda kannustava ja positiivinen ilmapiiri vanhempien ja varhaiskasvattajien välille, sekä huomioida vanhempien näkemykset oman lapsensa asiantuntijoina. Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelu käydään vähintään kerran vuodessa, tarvittaessa useammin. (Kaskela – Kekkonen 2006: 41–46; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 6.)

Myös päivittäiset keskustelut vanhemman ja varhaiskasvattajan välillä lapsen tuonti- ja hakutilanteissa ovat huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön ydintä. Molemminpuolinen

lapsen tunteminen syntyy vuoropuhelusta aikuisten välillä, kun lapseen liittyviä asioita jaetaan puolin ja toisin. Tärkeää on myös ottaa vuoropuheluun myös lapsi mukaan, jotta tämä voi itse kertoa kokemuksistaan, ajatuksistaan ja tunteistaan. Päivittäinen vuoropuhelu varhaiskasvattajan ja vanhemman välillä mahdollistaa niin tavallisista kuin haastavistakin tilanteista puhumisen. Varhaiskasvattajan on mahdollista positiivisuudella ja esimerkillään rohkaista vanhempia keskustelemaan ja kysymään lapseen liittyvistä asioista sekä avoimuuden kautta antaa tilaa perheiden monenlaisille tunteille ja puheelle. Vanhemmille onkin tärkeää saada jakaa ajatuksia omasta lapsestaan. (Kaskela – Kekkonen 2006: 44–45.)

Yhteistyössä tapahtuva vanhempien ja varhaiskasvattajien vuoropuhelu auttaa myös tavallisten vastoinkäymisten, lapsen erityisen tuen tarpeiden sekä vakavienkin ongelmien puheeksi ottamisessa. Luottamusta tarvitaan niin tavallisiin kasvatustilanteisiin, kuin tilanteisiin, joissa varhaiskasvattajien ja vanhempien näkemykset ja havainnot lapsen tarpeista menevät ristiin. Tavoitteena on luottamuksen saavuttaminen jo päivähoitosuhteen alkaessa, jotta vaikeistakin asioista pystytään keskustelemaan. (Kaskela – Kekkonen 2006: 21.) Haasteen yhteistyölle asettaa tilanteet, joissa varhaiskasvattajien ja vanhempien näkemykset lapsen hoidon ja kasvatuksen tarpeista, kodin ja päivähoiton vastuunjaosta sekä kasvatuskäsityksistä ja -menetelmistä eroavat. Erityisistä huomionarvoisista asioista keskusteleminen on luontevampaa luottamuksellisessa suhteessa. Lapsen ja perheen elämäntilanteessa, jossa pelkkä tavanomainen kasvatusyhteistyö ei riitä ja tilanne vaatii monipuolisempaa tukea, on erityisen tärkeää kiinnittää huomiota yhteistyön ilmapiiriin. Haasteen varhaiskasvattajille asettaa lapsen erityisen tuen tilanteet, jossa haasteena on ylläpitää ja vahvistaa vanhemman luottamusta siihen, että työntekijät haluavat sekä kykenevät auttamaan ja tukemaan lasta ja tämän perhettä. Luottamusta voi vahvistaa vanhempien näkemysten ja ajatusten esille tuonti avoimien kysymysten, kuten mitä ja miten-alkuisten kysymyksiensä kautta. (Kaskela – Kekkonen 2006: 46–47.)

Varhaiskasvatuksessa tapahtuvaa toimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa yhteistyön merkitys korostuu. Siirtymävaiheet, kuten esimerkiksi ryhmästä toiseen vaihtaminen tai esiopetuksen aloitus sekä lapsen kehityksen ja oppimisen tuki, vaativat vahvaa ja toimivaa yhteistyötä vanhempien ja henkilöstön välillä. Yhteistyön vaikeissa tilanteissa mahdollistaa luottamuksen saavuttaminen. Keskustelemisen lisäksi huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö pitää sisällään vanhempien mahdollisuuden osallistua yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa varhaiskasvatuksen toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun ja kehittämiseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 23.)

Varhaiskasvattajien ja huoltajien välinen yhteistyö luo jatkuvuutta ja turvallisuutta lapsen elämässä (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 12). Parhaimmillaan huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö näyttäytyy aitona kohtaamisena, yhteistyönä, vuorovaikutuksena ja kuuntelemisena, jossa päämääränä on lapsen etu. Lapsen kasvua ja kehitystä tukee vanhempien ja varhaiskasvattajien välinen sujuva ja toimiva yhteistyö, joka auttaa myös vanhempia kasvatustehtävässään. (Böök – Mykkänen 2017: 86.)

5 Vanhemmuuden tukeminen varhaiskasvatuksessa

Opinnäytetyöni tavoitteena on saada tietoa lastentarhanopettajien käytännöistä ja toimintatavoista vanhempien kasvatustyön ja vanhemmuuden tukemisessa päiväkodin arjessa. Tavoitteena on myös selvittää, minkälaisiksi lastentarhanopettajat kokevat vanhempien vanhemmuuden tuen tarpeet sekä oman osaamisensa vanhempien tukemisessä. Tässä kappaleessa tarkastelen vanhemmuuden tukemista varhaiskasvatuksen kontekstissa, sekä aiempia selvityksiä ja tutkimuksia vanhempien tukemisesta niin varhaiskasvatuksen henkilöstön kuin vanhempien näkökulmasta.

Pienen lapsen kasvuun, kehitykseen ja kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin vaikuttavat merkittävästi lapsen ihmissuhteiden sekä kotilojen laatu ja turvallisuus, sekä perheen yleinen elämäntilanne. Lapsen kehitystä tukee turvalliset vuorovaikutussuhteet niin kodin sisä- ja ulkopuolella. Lapsen hyvinvointiin vaikuttaa koko perhe ja sen jäsenten hyvinvointi. Tänä päivänä vanhemmat kohtaavat monia perheen arkeen vaikuttavia odotuksia ja vaatimuksia. Monessa lapsiperheessä, arvioiden mukaan puolissa, tulee jossain vaiheessa elämää vastaan vanhempien avioero. Lapsen arkeen vaikuttaa myös vanhempien ansiotyöhön käyttämä aika sekä vanhempien työstä johtuva kiireen ja stressin kokemus. Toisaalta vanhemmat voivat olla epäsäännöllisissä pätkätöissä tai työttömiä. Lapsen arkeen heijastuu myös lapsiperheiden taloudellisen eriarvoisuuden lisääntyminen. Vanhemman hyvinvointi heijastuu suoraan lapsi-vanhempi-suhteeseen. Vanhempien kokema pahoinvointi voi ilmetä lapsessa esimerkiksi käytöshäiriöinä tai masentuneisuutena. Vanhempien tukeminen lisää siis lapsen hyvinvointia, ja parhaimmillaan päiväkotitoiminta voi toimia lapsen ja vanhemman emotionaalisen ja sosiaalisen tukena niin päivittäisessä arjessa, kuin perheen suuremmissa elämänmuutoksissa ja kriiseissä. (Böök – Mykkänen 2017: 75–83.)

5.1 Vanhempien kasvatustyön ja vanhemmuuden tukeminen

Lasten hyvinvointia ja varhaiskasvatusta koskevat lait ja varhaiskasvatuksen henkilöstölle laaditut asiakirjat tuovat esiin viranomaisten ja työntekijöiden tehtävän tukea lapsen vanhempia kasvatustehtävässä. Kansainväliseen YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen on kirjattu lapsen huoltajan ensisijainen vastuu lapsen kasvusta ja kehityksestä, mutta yhteiskunnan tulee kuitenkin auttaa ja tukea heitä tässä tehtävässä (Yleissopimus lapsen oikeuksista 18 artikla 1989). Suomen varhaiskasvatuslaki sekä lastensuojelulaki velvoittavat lasten kanssa työskenteleviä henkilöitä tukemaan lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa tämän kasvatustyössä sekä toimimaan yhdessä heidän kanssaan lapsen kasvun ja kehityksen turvaamiseksi ja hyvinvoinnin edistämiseksi (Lastensuojelulaki 417/2007 §2; Varhaiskasvatuslaki 540/2018 §3). Varhaiskasvatuksen perusteet 2016 -asiakirjassa sekä Helsingin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa mainitaan myös varhaiskasvatuksen henkilöstön velvollisuus tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016; Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma 2017).

Kasvatuksella tarkoitetaan toimintaa, jossa vallitsevat kulttuuriset arvot, normit sekä tavat välittyvät ja muodostuvat uusiksi seuraavalle sukupolvelle. Kasvatuksen kautta lapsia ohjataan omien mielipiteiden muodostamiseen, eettisyyteen sekä kriittiseen ajatteluun. Kasvatuksen tehtävänä on lapsen identiteetin muodostumisen tietoinen ohjaaminen tavalla, jolla lapset oppivat havainnoimaan oman toimintansa vaikutusta niin muihin ihmisiin kuin ympäristöönsä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 15.) Ensisijainen vastuu lapsen kasvatustyössä on lapsen vanhemmalla tai muulla huoltajalla, varhaiskasvatuksen tukiessa vanhempaa tässä tehtävässä (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 §3). Tässä opinnäytetyössä en ole eritellyt vanhempien kasvatustyön ja vanhemmuuden eroa sen tarkemmin, vaan puhun niiden tukemisesta kokonaisuutena. Erona voitaisiin kuitenkin pitää tukemisen näkökulmasta sitä, että kasvatustyön tukeminen liittyy kasvatuksellisiin kysymyksiin, kun taas vanhemmuuden tukeminen nimenomaan vanhemmuuden haasteisiin.

Vanhemmuuden tukemisesta varhaiskasvatuksessa on aikaisemmin tehty monia pro gradu- tutkimuksia sekä opinnäytetöitä vanhempien näkökulmasta. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena onkin tarkastella aihetta varhaiskasvatuksen ammattilaisten, lastentarhanopettajien näkökulmasta.

Kasvatusyhteistyötä päiväkodissa on selvitetty vanhempien näkökulmasta ja tulosten mukaan vanhemmat toivovat kasvattajilta lisää tukea esimerkiksi lapsen negatiiviseen käyttäytymiseen puuttumiseen sekä ikätyypillisen käytöksen tunnistamiseen (Vauto 2017: 29). Vanhemmuuden tukemista on myös tutkittu vanhempien näkökulmasta, ja tulosten mukaan henkilöstöltä toivotaan neuvoja siihen, kuinka haastavasti käyttäytyvän lapsen toimintaan tulisi reagoida oikealla tavalla. Vanhemmuuden tukemiseen ja tämän tarpeeseen vaikuttaa myös vanhempien halukkuus ottaa vastaan tukea lasten kasvatukseen henkilökunnalta. Tulosten mukaan osa vanhemmista on tyytyväisiä vanhemmuuden tukemisen keinoihin, kun taas osa näki niissä parantamisen varaa. (Alatalo 2015.) Vanhempien osallisuuden elementtejä suomalaisen varhaiskasvatuksen kontekstissa tutkineen pro gradun tuloksista selviää, että vanhemmat toivovat neuvoja myös käytännön asioihin, esimerkiksi erilaisten lomakkeiden täyttämiseen. Tutkimuksessa tämä painottui tutkimuspäiväkodin asiakasperheiden monimuotoisuuden vuoksi. Vanhempien ja henkilöstön väliselle yhteistyölle nähtiin myös esteitä, esimerkiksi lasten ongelmat. Kasvatushenkilöstöllä on suuri vastuu siinä, kuinka vanhemmat kohdataan lapsen varhaiskasvatuskeskusteluissa, jotta keskustelusta saadaan luotua luottamuksellinen tilanne. (Tanneraho 2014: 54—61.)

Vanhempien kasvatustyön ja vanhemmuuden tukemisen käytännöistä varhaiskasvatuksessa on varsin vähän tuoretta tutkittua tietoa saatavilla. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016) mukaan vanhempien kasvatustyön ja vanhemmuuden tukimuotona varhaiskasvatuksessa on huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö, jonka tavoitteena on lapsen terveellisen kasvun, kehityksen ja oppimisen turvaaminen. Yhteistyö toteutuu varhaiskasvatuksen arjessa huoltajien ja henkilöstön välisenä vuorovaikutuksena. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 23.) Tarkempaa määrittelyä kasvatustyön ja vanhemmuuden tukemiselle Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016 ei kuitenkaan anna.

Aikaisemmin vanhempien kasvatustyön ja vanhemmuuden tukemisen sisällöt varhaiskasvatuksen kontekstissa on määritelty lapsen yksilöllisistä tarpeista lähteväksi päivähoiton toteuttamiseksi sekä vanhempien aktivoimiseksi omaa lastaan koskevan asiantuntijuuden tuomisessa päivähoiton kehittämiseen. Perheen myönteisten voimavarojen korostaminen vanhemmuuden tukemiseksi sekä yhteistyö muiden lasten ja perheiden hyvinvoinnista vastaavien tahojen kanssa sisältyy myös kotien kasvatustyön tukemiseen. (Hujala-Huttunen – Nivala 1996: 20.)

5.2 Vanhemmuuden tukeminen varhaiskasvatuksen näkökulmasta

Stakesin Vanhemmuuden aika- hankkeen tavoitteena oli selvittää vanhemmuuden tukemisen käytäntöjä sekä haasteita ammatillisessa kasvatus- ja hoitotyössä. Päiväkoteihin ja neuvoloihin lähetettiin kysely, jolla pyrittiin saamaan tietoa toiminnasta ja projekteista, jotka liittyivät vanhemmuuden tukemiseen. Päiväkodin henkilöstön vastauksista ilmenee, että tärkeimmäksi tavoitteeksi vanhemmuuden tukemisessa oli asetettu yhteistyö vanhempien kanssa, painottaen avointa ja luottamuksellista vuorovaikutusta sekä kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä tehtävää yhteistyötä. Muita keskeisiä tavoitteita kerrottiin olevan vanhemmuuden ja perheen omien arvojen arvostaminen sekä kunnioitus, erilaisien perheiden hyväksyminen, perheen tukeminen arjessa, erityistä tukea tarvitsevien lasten perheiden huomioiminen, kasvatustietoisuuden ja -vastuun vahvistaminen sekä lapsen lähtökohdat ja tarpeet. Vanhemmuuden tukemisen toimintatavoiksi mainittiin muun muassa erilaiset vanhempainryhmät ja -illat. (Lammi-Taskula – Varsa 2001: 34–37.)

Varhaiskasvatustyön pääpaino oli työaikaan nähden lapsissa, kun taas noin reilu kymmenesosa työstä liittyi vanhempien kanssa työskentelyyn. Päiväkodin palveluiden koettiin antavan tukea suurimmalle osalle lapsiperheistä. Jokapäiväisen työn näkökulmasta vanhempien opastaminen kasvatuskysymyksissä nousi yleisimmin esille. Vanhempien kanssa keskusteltiin myös arjen sujuvuudesta. Lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen tukeminen sekä vanhempien opastaminen lapsen perushoidollisissa asioissa olivat myös usein esillä jokapäiväisessä työssä päiväkodissa. Harvemmin vanhempien kanssa käsiteltiin perhe-elämän ongelmia, kuten avioeroa tai kuolemaa. Vanhempien kanssa keskusteltiin lisäksi laajasti lapseen liittyvistä asioista, kuten lapsen oppimisesta ja kaverisuhteista. Maahanmuuttajaperheiden kanssa oli lisäksi keskusteltu esimerkiksi kulttuurieroista ja kielestä. Vanhempia oli tuettu eri elämänvaiheissa ja -muutoksissa, sekä lasten erityisen tuen tarpeita ja niistä johtuvia tilanteita oli käsitelty vanhempien kanssa. (Lammi-Taskula – Varsa 2001: 37–39.)

Päiväkodin henkilöstö tapasi vanhempia päivittäin aamun ja iltapäivän tuonti- ja hakutilanteissa. Lisäksi sovittuja tapaamisia vanhempien kanssa järjestettiin säännöllisesti suurimmassa osassa päiväkodeista, loppuissa satunnaisesti. Vanhempainiltoja järjestettiin säännöllisesti useimmissa päiväkodeissa, kun taas vanhempien vertaisryhmiä tai muita vanhempainryhmiä järjestettiin harvemmin. (Lammi-Taskula – Varsa 2001: 39–40.)

Päiväkodin henkilöstön aloitteesta vanhempien kanssa keskusteltiin vanhempien ja päiväkodin kasvatustavoitteista, niiden toisiaan tukevuudesta sekä yksilöllisyydestä jokaisen lapsen kohdalla. Muita keskustelun aiheita olivat päiväkodin arki sekä kasvatuskysymykset, joissa korostuivat rajat joita vanhemmat ja päiväkotikiitos lapsille asettaa. Lapsen päiväkotiryhmän sosiaaliset suhteet, sairaudet sekä hoitoajat nousivat myös keskusteluissa esille. Perheitä oli myös ohjattu eteenpäin muihin asiantuntijapalveluihin erityistilanteissa, esimerkiksi lapsen kielen kehitykseen liittyvissä häiriöissä. Erityisesti alle kolme vuotiaiden lasten vanhempien kanssa keskusteltiin usein perushoitoon liittyvistä asioista, kuten lapsen unen tarpeesta, ruokailutottumuksista sekä säänmukaisista varusteista. (Lammi-Taskula – Varsa 2001: 44–45.)

Vanhempien aloitteesta oli keskusteltu usein samoista asioista heidän omasta näkökulmastaan. Vanhemmat olivat halunneet keskustella monista eri asioista, kuten päivähoiton resursseista ja laadusta sekä lapsen päiväkotipäivän sujumisesta ja perushoitoon kuten päiväuniin liittyvistä kysymyksistä. Vanhempien aloitteesta esillä oli myös lapsen siirtyminen ryhmästä toiseen ja ryhmäjaot, sekä lapsen toimiminen ryhmässä, kaverisuhteet ja ristiriitatilanteet. Lasten kasvatusta ja kehitystä puhuttiin vanhempien kanssa paljon. Kysymyksiä herätti rajojen asettaminen, riidat lasten välillä, nukkumaanmenoajat sekä lapsen tottelemattomuus. Välillä vanhempiä huolestutti, onko lapsen kehitys ”normaalista”, jolloin oli usein kyse lapsen sen hetkiseen kehitysvaiheeseen liittyvistä asioista. Vanhemmat olivat myös olleet kiinnostuneita päiväkodin yhteisistä tapahtumista sekä heiltä oli saatu ideoita päiväkodin toiminnan kehittämiseksi. (Lammi-Taskula – Varsa 2001: 46–47.)

Päiväkodit tekivät vanhemmuuden tukemisessa yhteistyötä neuvolan, koulun, kunnan muiden päiväkotien, sosiaalityön sekä järjestöjen ja seurakunnan kanssa. Neuvolan kanssa tehtiin eniten yhteistyötä. (Lammi-Taskula – Varsa 2001: 48.) Päiväkodin voimavarat vanhemmuuden tukemiseen koettiin varsin riittämättömiksi. Suurin osa vastanneista koki, ettei päiväkodin henkilöstön jaksamista tueta tarpeeksi. Yli puolet kyselyyn vastanneista koki myös, ettei päiväkodin henkilöstön koulutus ollut antanut riittäviä valmiuksia vanhemmuuden tukemiseen. Vanhemmuuden tukemisen koettiin kuitenkin olevan keskeinen tehtävä päiväkodissa. (Lammi-Taskula – Varsa 2001: 60.)

Vanhemmuuden aika- hankkeen kyselyssä päiväkodin henkilöstöltä kysyttiin myös vanhemmuuden tukemisen tulevaisuuden teemoista ja toimintamuodoista. Merkittävimmäksi teemaksi nostettiin kasvu vanhemmuuteen. Vanhempien oikeuksia ja velvollisuuksia tulee ymmärtää. Vanhemmuutta tulee tarkastella realistisesti ja sen arvoa korostaen,

kunnioittaen ja vahvistaen jokaisen yksilöllistä vanhemmuutta. Vastauksissa puhuttiin riittävästä vanhemmuudesta, vanhempien rohkaisusta vastuunottamisessa ja päätöksissä sekä vanhempien vahvistamisesta omiin kasvatustaitoihin luottamisessa. Toinen vastauksissa usein mainittu teema liittyi rajojen asettamiseen sekä niiden johdonmukaisuuteen ja turvallisuuteen. Vastuullisen aikuisen roolia korostettiin. Muita vastauksista nousseita teemoja olivat lapsen ja vanhemman yhdessäolo ja yhteinen aika, lapsen lähtökohdat ja oikeudet, lapsen psyykkiseen ja fyysiseen kehitykseen liittyvät kysymykset sekä vanhempien jaksaminen, arkivanhemmuus ja parisuhde. Tärkeänä pidettiin myös vanhemman tukemista lapsen kasvatuksessa. Vanhempia tulisi kannustaa opettamaan lapsilleen esimerkiksi hyviä tapoja, suhdetta ympäristöön ja toisiin ihmisiin, sekä sietämään pettymyksiä. Hyväksyvä ilmapiiri ja positiivisen kannustamisen merkitys korostuivat vastauksissa. (Lammi-Taskula – Varsa 2001: 61–63.)

Tulevaisuuden vanhemmuuden tukemisen toimintamuodoiksi varhaiskasvatuksessa mainittiin vanhempien ja henkilöstön välisen keskustelun lisäksi erilaiset teemaillat ja ryhmät, koko perheen yhteiset tapahtumat sekä asiantuntijaluennot. Päivittäisen päiväkodissa kohtaamisen lisäksi aikuisten välisten kasvatustalustelujen nähtiin olevan merkityksellisessä roolissa myös tulevaisuudessa. Vastausten mukaan kohtauksiin kaivattiin vielä enemmän avoimuutta. Vastauksissa mainittiin myös henkilöstön rohkeuden lisääminen ongelmiin puuttumisessa sekä vanhempien tukeminen myönteisyyden ja arvostamisen kautta. Koulutusta vanhemmuuden tukemiseen koettiin tarvittavan lisää, erityisesti vuorovaikutus- ja ihmissuhdetaitoihin liittyen. Lisäksi toivottiin enemmän resursseja päivähoitoon, jotta vanhemmuutta voitaisiin tukea paremmin. (Lammi-Taskula – Varsa 2001: 64–67.)

Perhetyölähtöinen Kasvuturve-projekti toteutettiin kolmessa Sateenkaari Koto ry:n päiväkodissa yhdessä päiväkodin työntekijöiden sekä projektityöntekijöiden kanssa. Kasvuturve-projektin tavoitteina oli muun muassa tukea vanhempien ja lasten välistä vuorovaikutusta, vanhemmuutta sekä perheen kiinnittymistä ympäristöönsä. Lisäksi perheille, joiden omien voimavarojen vähyys heikensi lapsen oikeutta turvalliseen kasvuun ja kehitykseen, pyrittiin antamaan tarpeeksi riittävää ja oikea-aikaista tukea sekä psykososiaalista kuntoutusta. (Junttila 2004: 12–16.) Kasvuturve-projektin pariin hakeutui perheitä hyvin erilaisten syiden perusteella. Usein ne liittyivät vanhempien parisuhteeseen, kun taas haastavissa elämäntilanteissa olevilla perheillä syitä oli useampia. Erilaisia syitä projektin pariin hakemisessa olivat avioero ja parisuhteen kriisitilanteet, perheen

sisäiset kriisit, vanhemmuuden haasteet ja huoli lapsesta esimerkiksi liittyen tämän kehitykseen, perheväkivalta, maahanmuuttajuus, vanhempien päihde- ja mielenterveysongelmat sekä päivähoiton ja kodin välinen yhteistyö. (Lyyra — Salmela 2004: 21—22.)

Osana Kasvuturve-projektia tehtiin kysely Sateenkaari Kodon päiväkotien henkilöstölle, jonka päämääränä oli selvittää henkilöstön näkemyksiä itse projektista päiväkotityössä sekä henkilöstön käsityksiä ja toiveita vanhemmuuden tukemisesta. Tärkeimmiksi tavoitteiksi päiväkotityössä mainittiin lasten hyvinvoinnista ja turvallisuudesta huolehtiminen. Muita merkittäviä tavoitteita olivat yhteistyö vanhempien kanssa, henkilökohtaisen ammattitaidon kehittäminen sekä ilmapiiri työyhteisössä. Henkilöstö koki valmiutensa erilaisten perheiden kohtaamisessa pääosin hyväksi. (Ovaska 2004: 59.)

Suurin osa vastaajista koki vanhemmuuden tukemisen merkittäväksi osaksi työtään. Vanhemmuuden tukeminen nähtiin keskusteluna ja kuunteluna, vanhempien auttamisena ja ohjaamisena sekä kannustamisena, opastuksena ja rinnalla kulkemisena. Päivähoidon henkilöstön mukaan perheet tarvitsevat tukea usein jaksamiseensa sekä arjen asioihin. Pienellä osalla perheistä koettiin olevan tarvetta vahvempaan vanhemmuuden tukeen. Tuen tarve voi ilmetä vanhemman ja lapsen turvallisen vuorovaikutuksen uupumisena, lapsen levottomuutena tai oireiluna. Vanhemmilla voi olla haasteita asettaa rajoja lapselleen. Perheet saattavat olla yksinäisiä, väsyneitä ja joiltain vanhemmilta puuttuu ymmärrystä kasvatuksesta tai lapsensa tarpeista. Vanhemmilla saattaa myös olla alkoholiongelmia, mitkä heijastuvat lapsi-vanhempi-suhteeseen. Maahanmuuttajataustaisten vanhempien haasteina mainittiin kielitaidon aiheuttamat epävarmuudet sekä kotikävä ja uuteen kulttuuriin sopeutumisen vaikeus. (Ovaska 2004: 59—60.)

Tärkeiksi vanhemmuuden tukimuodoiksi koettiin vastausten mukaan muun muassa keskustelut ja rohkaisut, kasvatuksellinen tuki sekä eteenpäin ohjaaminen. Annettavan tuen tulisi olla yksilöllistä perheen tilanteen kannalta. Myös vertaistuen tärkeyttä korostettiin. Haasteena vanhemmuuden tukemisessa nähtiin monen vastaajan mukaan ongelmallisten tai vaikeiden asioiden puheeksi ottaminen, kuten vanhemman alkoholi-ongelma tai jokin muu henkilökohtainen asia. Ongelmallisten tilanteiden läpikäyminen ja rakentavan ratkaisun löytyminen nähtiin vaikeana. Lisäksi eri arvot tai näkemys lapsen tarpeisiin sekä riittävän ja oikea-aikaisen tuen määrittely koettiin haastavaksi. (Ovaska 2004: 61.)

Päivittäisessä työssä tehtävä yhteistyö vanhempien kanssa painottui henkilöstön mukaan keskusteluihin lapsen kasvusta ja kehityksestä. Vanhempia tuettiin usein erityisesti

lapsen päivähoiton aloituksen aikana. Vastaajien mukaan yhteistyö vanhempien kanssa liittyi joskus lapsen perushoittoon ja kasvatuskysymyksiin sekä vanhempi-lapsi-suhteen tukemiseen. Joskus vanhempien kanssa keskusteltiin myös perheen arjen sujuvuudesta sekä perhe-elämän ongelmista. (Ovaska 2004: 62–63.) Yhteistyötä päiväkodin ulkopuolisten tahojen kanssa liittyen vanhemmuuden tukemiseen tehtiin vastausten mukaan kokonaisuudessaan varsin vähän. Yhteistyötä oli tehty jonkun verran neuvolan, koulun, sosiaalityön sekä perheneuvolan kanssa. Henkilöstön mukaan yhteistyötä voitaisiin vahvistaa koulutuksen kautta, henkilöstö- ja aikaresursseja lisäämällä sekä verkostopalaverilla. Myös hyödyntämällä erityislastentarhanopettajan palveluita sekä lisäämällä koulu-yhteistyötä voitaisiin verkostoyhteistyötä kehittää. (Ovaska 2004: 63–65.)

5.3 Vanhempien kokemuksia vanhemmuuden tukemisesta

Vanhempien kokemuksia Kasvuturve-projektista selvitettiin haastatteluiden avulla. Haastatteluiden avulla tutkittiin vanhempien näkemyksiä perhetyöstä yleisesti sekä perhetyöstä päiväkodissa. Olen poiminut tutkimushaastattelujen tuloksista päivähoiton kontekstiin liittyviä merkityksiä. Vanhempien kokemuksen mukaan Kasvuturve-projekti nähtiin tärkeänä matalan kynnyksen tukena, joka vastasi koko perheen tarpeisiin ja oli turvallista. Lapsen tuen tarpeissa päiväkotia nähtiin erittäin hyvänä paikkana. Työntekijöiden ennalta tuntemisen merkitys koettiin näissä tilanteissa tärkeäksi, sillä lapsen on helpompi ja luonnollisempi puhua tuttujen ihmisten kanssa. Myös päiväkodin fyysistä läheisyyttä pidettiin tärkeänä. Haastattelussa vanhemmilta kysyttiin myös päiväkodin henkilökuntaan liittyvistä ominaisuuksista. Vuorovaikutuksen onnistumiseen vanhempien kanssa vaikuttaa tulosten mukaan henkilöstön suvaitsevaisuus sekä taito kuunnella ja arvostaa vanhempia. Toisaalta myös perheiden ongelmien näkeminen ja niihin puuttuminen koettiin tärkeäksi. (Koivula 2004: 87–93.)

Vanhemmat olivat saaneet tukea oman lähiverkostonsa lisäksi päiväkodista ja neuvolasta, sekä muilta hyvinvointia tukevilta tahoilta kuten lastensuojelusta ja mielenterveys-toimistosta. Keskustelun koettiin olevan merkittävin tapa saada vanhemmuuden tukea. Muut tuen tarpeet liittyivät arjen asioihin ja lapsen kasvatukseen liittyviin kysymyksiin. Arjessa yhdessä kulkeminen ja vertaistuki vanhempien kanssa, joilla on saman ikäisiä lapsia, oli vanhempien mielestä myös tärkeää tukea vanhemmuuteen. Vertaistukea oli saatu vanhempainiloista. Päiväkodin henkilökunnan sekä Kasvuturve-projektin työntekijöiden tuki vanhemmuuteen oli ollut merkittävää perheille. Vanhemmat kaipasivat kuitenkin päiväkodin henkilöstöltä palautetta vanhemmuudestaan sekä molemminpuolista

avointa keskustelua. (Koivula 2004: 94–96.) Päiväkoti koettiin luonnollisena paikkana perheiden tukemisessa sen tavoittaessa paljon perheitä ja ollessa osa perheiden arkea, mutta henkilöstön käytettävissä olevat voimavarat ja resurssit nähtiin heikentävän mahdollisuutta tukea perheitä laajemmin. Päiväkodin ja henkilöstön merkitys perheille kerrottiin olevan varsin suuri. Henkilöstön koettiin olevan lähellä näkemässä ja reagoimassa muutoksiin ja paineisiin, jotka vaikuttavat perheen tilanteeseen. Vanhemmat odottivat saavansa jatkossakin päiväkodista apua sekä tarvittaessa ohjausta tuen pariin päiväkodin ulkopuolelle, sillä he eivät aina osaa tai jaksaa kysyä tukea tilanteeseensa. Vanhemmat myös kokivat, että päivähoidon yhteydestä olisi hyvä saada myös perheelle tukea. (Koivula 2004: 95–96.) Perheiden tuen tarpeen myöntäminen on tärkeää niin perheille itselleen kuin ammattilaisillekin. Kiireinen elämänrytmi sekä sosiaalisten verkostojen pieneneminen on vaikuttanut merkittävästi ulkopuolisen tuen tarpeen lisääntymiseen. Tuen hakeminen pitäisikin nähdä voimavarana eikä heikkoutena. (Koivula 2004: 99–100.)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto toteutti vuonna 2016 kyselyn alaikäisten lasten vanhemmille, jossa selvitettiin vanhemmuuden ilon aiheita ja huolia, yksinäisyyttä ja vertaistukea sekä tuen hakemista ja saamista. Yli puolet kyselyyn vastanneista oli 0-6- vuotiaiden lasten vanhempia. Kyselyn tuloksista selvisi, että vanhemmat kaipaisivat apua ajan järjestämisessä parisuhteelle, sekä ystävien tapaamiselle ja omille harrastuksilleen. Erityisesti nämä korostuivat alle kolme vuotiaiden lasten vanhempien vastauksissa. Äidit kaipasivat eniten tukea uneen ja lepoon liittyvissä asioissa, isien vastauksissa korostuivat toiveet työ- ja päivähoitoaikojen joustavuudessa. Erilaiset perheet ja tilanteet tarvitsevat erilaista tukea. Vastausten mukaan omat lapset tuottavat vanhemmilleen pääasiallisesti iloa ja onnea. Vanhempien huolet liittyivät usein lapsiin kuten lapsen sairastamiseen tai vammaan sekä kasvatuksellisiin kysymyksiin. Elämänvaiheeseen liittyvät asiat, kuten vauvan valvottaminen oli myös huolen aiheena. Muita huolia olivat yksinäisyys, vanhemman sairastuminen, mielenterveysongelmat sekä jaksaminen. Vastauksissa korostuivat parisuhteiden haasteet ja erot. (Mitä kuuluu, vanhempi? – kysely 2016.)

Vanhemmat, keillä oli sukulaisten ja tuttavien muodostama lähiverkosto, piti sitä voimavarana ja julkisia palveluja hyödyllisempänä tuen saamisessa. Vertaistuellla oli vanhemmille suuri merkitys. Erityiselle tuelle ei koettu tarvetta, mikäli perheen asiat olivat hyvin. Osa vastaajista koki kuitenkin jääneensä ilman tukea, vaikka olisi sitä tarvinnut. Noin kolmas osa vastaajista oli käynyt myönteisiä keskusteluja vanhemmuudesta julkisissa palveluissa kuten neuvolassa ja päivähoidossa. Eniten keskusteluja oli käyty oman lähipiirin ja vertaisten kanssa. Vanhemmat, jotka olivat hakeneet tukea julkisista palveluista,

koki niiden hyödyn melko hyväksi. Lähipiiriltä saadun tuen hyöty arvioitiin hiukan paremmaksi. Kaikilla ei kuitenkaan ole mahdollisuutta lähipiirin tukeen. Neuvolasta oli haettu vastausten mukaan eniten tukea ja päivähoidon tuki esiintyi vastauksissa harvemmin. Erityisesti alle kolme vuotiaiden lasten vanhemmat, jotka olivat hakeneet ja saaneet tukea neuvolasta, arvostivat palvelun työntekijöiden ymmärrystä perheiden kriiseissä sekä nopeaa apua. Neuvola sai kuitenkin myös kritiikkiä osakseen. Tuloksissa mainitaan, että vaikeimmassa asemassa ovat kriisitilanteessa olevat vanhemmat ja perheet, keillä ei ole lähiverkoston tukea saatavilla ja julkisiin palveluihin pääseminen vie ainakin muutamia viikkoja aikaa. (Mitä kuuluu, vanhempi? – kysely 2016.)

Kyselyyn vastanneiden vanhempien mukaan hyvä tuki on kuuntelua ja kuulluksi tuleamista, sekä oikea-aikaista apua oikeaan asiaan. Vanhempien tuen tarpeissa korostui läsnäolon, ymmärryksen ja kannustamisen tärkeys. Kaikilla perheillä on pieniä tai suuria huolia. Suurempien huolien tullessa vastaan pelkkä keskustelun kautta tukeminen ei aina riitä, vaan tarvitaan jotain konkreettista apua. Vanhempia työssään kohtaavien ammattilaisten tulisikin kuuntelun ja kannustamisen sekä lapsen ja vanhemman tarpeiden huomioimisen lisäksi varmistaa, että vanhemmat todella saavat apua huoliinsa, joko auttamalla heitä itse tai ohjaamalla heidät mahdollisimman pian eteenpäin muihin auttaviin palveluihin. (Mitä kuuluu, vanhempi? – kysely 2016.)

Tutkimuksessa vanhempien osallisuudesta perheiden ja lasten palveluissa korostetaan matalan kynnyksen palveluiden merkitystä perheille. Vanhempien osallisuutta tukee heidän tiedollisten ja emotionaalisten tuen tarpeiden huomioiminen. (Vuorenmaa 2016.) Lasten vanhempien ja henkilökunnan osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa - raportti kertoo varhaiskasvatuksen henkilöstön suhtautumisen lasten vanhempiin olevan merkittävä tekijä päiväkodin ja vanhempien välisessä yhteistyössä. Päiväkodin työntekijän ottama rooli vaikuttaa vanhemman osallisuuden kokemukseen lapsen päivähoitoon liittyvissä asioissa. Tutkimuksen mukaan osapuolten osallisuus kasvaa, kun työntekijä toimii tietoisesti roolinaan kasvatuskumppanuus, jolloin tämä hyödyntää oman asiantuntijuutensa lisäksi sekä lapselta, että tämän vanhemmalta saatua tietoa. Vanhemman rooli lapsensa asioiden tuntijana lisää tämän osallisuuden kokemusta ja edistää vanhempien ja työntekijöiden välistä yhteistyötä. Kokemus omien ajatusten esille tuomisen kannattavuudesta ja siitä, että niihin suhtaudutaan positiivisesti, hyödyttävät niin lasta, vanhempaa, kuin työntekijääkin. (Venninen—Leinonen—Rautavaara—Hämäläinen—Puro 2011.)

6 Opinnäytetyön tarkoitus

Varhaiskasvatustalakiin (540/2018) sekä Varhaiskasvatustalussuunnitelman perusteisiin 2016 on asetettu tavoitteeksi vanhemman tai muun huoltajan kasvatustalon tukeminen varhaiskasvatustessa. Tarkkaa määritelmää, mitä vanhempien tukeminen käytännössä varhaiskasvatustuksen arjessa on, ja millä toimintatavoilla varhaiskasvatustuksen ammattilaisien tulisi vanhempia tukea, ei ole kuitenkaan määritelty. Huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä sekä vanhemmuuden tukemista on selvitetty aikaisemmin paljon vanhempien näkökulmasta, mutta varhaiskasvatustuksen kontekstissa vanhempien tukemista varhaiskasvatustajien näkökulmasta on tutkittu varsin vähän.

Tässä opinnäytetyössä tarkastelen edellä mainittua tavoitetta vanhempien kasvatustehdävän tukemisesta helsinkiläisten lastentarhanopettajien näkökulmasta. Lastentarhanopettajat ovat varhaiskasvatustuksen ammattilaisia, jotka ovat pedagogisessa vastuussa omasta lapsiryhmästään sekä lasten varhaiskasvatustalussuunnitelmista ja vanhempien kanssa käytävistä varhaiskasvatustalussuunnitelmakeskusteluista. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, mitä vanhemmuuden tukeminen on käytännön tasolla tämän päivän varhaiskasvatustuksen arjessa, sekä minkälaisia vanhemmuuden tuen tarpeita helsinkiläisillä perheillä on lähes päivittäin heitä kohtaavien varhaiskasvatustuksen ammattilaisien näkökulmasta. Opinnäytetyöni työelämäkumppani on Helsingin kaupunki, ja aineisto on kerätty haastattelemalla neljää lastentarhanopettajaa kolmessa eri Helsingin kaupungin päiväkodissa. Opinnäytetyöni tavoitteena on saada tietoa siitä, minkälaisia käytäntöjä ja toimintatapoja lastentarhanopettajilla on työssään vanhempien kasvatustalon ja vanhemmuuden tukemiseksi, sekä selvittää, minkälaisia vanhemmuuden tuen tarpeita erilaisilla perheillä on lastentarhanopettajien näkökulmasta sekä minkälaiseksi lastentarhanopettajat kokevat oman osaamisensa vanhempien tukemisessa.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Minkälaisia käytäntöjä ja toimintatapoja lastentarhanopettajilla on liittyen vanhempien kasvatustalon ja vanhemmuuden tukemiseen?
2. Minkälaisia kokemuksia lastentarhanopettajilla on työssään kohtaavien perheiden tarpeesta vanhemmuuden tuelle?
3. Minkälaiseksi lastentarhanopettajat kokevat oman osaamisensa vanhemmuuden tukemisessa?

7 Opinnäytetyön aineiston keruu ja analysointi

Opinnäytetyöni tutkimus on luonteeltaan laadullinen. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä yleistämään tutkittavaa ilmiötä, vaan se antaa mahdollisuuden saada ilmiöstä syvempi näkemys. Tavoitteena on ilmiön kuvaaminen, ymmärtäminen ja tulkinta. Laadullisessa tutkimuksessa tutkitaan jotain yksittäistä tapausta, eikä sen tuloksia voida yleistää, sillä se pätee vain tutkimuksen kohteen osalta. Laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita siitä, kuinka ihmiset kokevat ja näkevät reaali maailman. (Kananen 2014: 16–19.)

Haastattelu on yksi yleinen laadullisen tutkimuksen aineiston keruu menetelmä. Haastattelu on joustava menetelmä, jossa ollaan kielellisessä vuorovaikutuksessa haastateltavan kanssa, mikä luo mahdollisuuden tiedonhankinnan suuntaamiseen itse haastattelutilanteessa. Haastattelu sisältää etuja ja haittoja. Haastattelun etuja on haastateltavan mahdollisuus tuoda asioita esille mahdollisimman vapaasti. Haastattelu on myös hyvä vaihtoehto silloin, kun haastateltavan puhe halutaan sijoittaa laajempaan kontekstiin, kun halutaan selvittää haastateltavan vastauksia tai syventää niitä pyytämällä perusteluja esitettyihin mielipiteisiin tai käyttämällä lisäkysymyksiä. Haastattelun haittana pidetään sen aikaa vievyyttä. Haastattelu voi sisältää myös virhelähteitä, johtuen sekä haastateltavasta kuin haastateltavasta. Haastateltava voi antaa vastauksia, jotka katsovat sosiaalisesti suotaviksi. Haasteen asettaa myös haastatteluaineiston analysointi, tulkinta ja raportointi, sillä valmiita malleja näihin ei ole tarjolla. (Hirsjärvi – Hurme 2008: 34–35.)

Valitsin haastattelun aineiston keruu menetelmäksi, sillä opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää lastentarhanopettajien kokemuksia ja näkemyksiä vanhempien tukemisesta, eikä niinkään tuottaa laajalti yleistettävissä olevaa tietoa aiheesta. Toteutin haastattelun puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Puolistrukturoitu teemahaastattelu kohdennetaan tiettyihin valittuihin teemoihin, joista keskustellaan. Puolistrukturoidussa teemahaastattelussa kysymykset ovat kaikille haastateltaville samat, mutta niihin vastataan omin sanoin. Vastausvaihtoehtoja ei ole ennalta määrätty ja kysymyksien järjestystä voi myös vaihtaa. Oleellisinta teemahaastattelussa on haastattelun eteneminen tiettyjen teemojen varassa, ja se tuo tutkittavien oman äänen kuuluviin. Puolistrukturoidun haastattelusta tekee kaikille haastateltaville samat teema-alueet. (Hirsjärvi – Hurme 2008: 47–48.) Valitsin puolistrukturoidun teemahaastattelun aineiston keruu menetelmäksi, sillä tavoitteena oli saada kohdennetusti tietoa tietyistä teemoista, tuoden kuitenkin haastateltavien omaa ääntä esiin.

Haastattelun teemat ja tarkemmat haastattelukysymykset muodostin opinnäytetyöni teoriapohjan, eli aikaisemmin selvitettyjen varhaiskasvatuksen työntekijöiden (kts. Lammi-Taskula – Varsa 2001; Ovaska 2004) sekä vanhempien näkökulmien (kts. Koivula 2004) vanhemmuuden tukemisesta varhaiskasvatuksessa perusteella, sekä pohjaten ne asettamiini tutkimuskysymyksiin (Liite 1). Käytin opinnäytetyöni kohdejoukkona harkinnanvaraista näytettä, jossa tilastollisten yleistysten sijaan pyritään jonkin tapahtuman syvällisempään ymmärrykseen sekä saamaan tietoa jostakin paikallisesta ilmiöstä. Haastatellaamalla muutamaa henkilöä voidaan saada tärkeää tietoa. (Hirsjärvi – Hurme 2008: 59.) Opinnäytetyöni tutkittava kohderyhmä on helsinkiläiset lastentarhanopettajat, toimintaympäristönä varhaiskasvatuksen päivähoido, ja työelämäkumppanina Helsingin kaupunki. Alun perin tavoitteenani oli opinnäytetyön laajuus huomioiden haastatella kuutta lastentarhanopettajaa.

Lähetin haastattelukutsun sähköpostitse yhteensä 46 Helsingin kaupungin päiväkotiin, joista 39 oli Metropolia Ammattikorkeakoulun yhteistyöpäiväkoteja, jotta saisin mahdollisimman monipuolisen aineiston Helsingin varhaiskasvatuksen päiväkotien sisältä. Sain myöntävän vastauksen haastattelupyyntöön neljältä lastentarhanopettajalta, kolmesta eri kaupungin päiväkodista. Myöntävästi vastanneille lastentarhanopettajille lähetin sähköpostitse suostumuslupakaavakkeen sekä tiedotteen (Liite 2). Nämä asiakirjat sisälsivät tietoa opinnäytetyöni tarkoituksesta ja tavoitteista, haastattelun kulusta, haastateltavien anonymiteetin suojaamisesta sekä oikeudesta olla vastaamatta kysymyksiin ja tutkimuksen keskeyttämiseen. Lisäksi haastateltavien pyynnöstä lähetin myös haastattelu-
rungon heille, jotta haastateltavat voisivat orientoitua ja perehtyä haastattelun teemoihin jo etukäteen. Haastattelut toteutettiin haastateltavien omilla työpaikoilla rauhallisessa tilassa, sillä nauhoitin haastattelut aineiston analysointia varten. Haastattelun nauhoituksessa käytin digitaalista ääninauhuria sekä varmuuden vuoksi vielä oman puhelimeni ääninauhuria. Haastattelun pohjana toimi laatimani haastattelurunko (Liite 1), ja yhden haastattelun kesto oli noin puoli tuntia.

Aineiston keruussa noudatin hyvää tieteellistä käytäntöä (TENK 2012). Eettisesti hyväksyttävän ja luotettavan tutkimuksen tulee noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimuksessa on keskeistä noudattaa rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyön jokaisessa vaiheessa. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012.) Aineiston keruun jokaisessa vaiheessa huomioin, että tutkittavien suojaamisen edellytykset täytyvät. Kunnioitin haastateltavien oikeutta keskeyttää tutki-

mus missä vaiheessa tahansa, sekä haastateltavien tietosuojaa ja anonymiteettia. Haastattelun luottamuksellisuuden varmistin niin, että vain minä käsittelin aineiston ääninauhoja. Ääninauhat kirjasin tekstitiedostoiksi heti haastattelujen pitämisen jälkeen, minkä jälkeen tuhosiin ääninauhat. Tekstitiedostoja kirjoittaessani poistin aineistosta haastateltavien nimet ja muut erisnimet, kuten päiväkotien nimet, sekä poistin paikkatiedot ja muut tunnistetiedot, jotta opinnäytetyössä haastateltuja lastentarhanopettajia ei voida enää tunnistaa. Tämän jälkeen numeroin haastattelut sattumanvaraisesti tulosten raportointia varten. Opinnäytetyön aineistoa ei luovutettu tutkimusprosessin missään vaiheessa ulkopuolisille.

Opinnäytetyössäni olen ottanut huomioon hyvän tieteellisen käytännön huomioimalla myös tutkimusluvan hankinnan sekä asianmukaisen viittaustekniikan. Varhaiskasvatukseen suuntautuvana tulevana sosionomina olen ottanut tutkimuseettisten kysymysten lisäksi huomioon sosiaali- ja terveysalan eettisen perustan. Sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta, ETENE, on laatinut alan eettiset suositukset, joiden mukaan on kunnioitettava ihmisarvoa ja perusoikeuksia, työskenneltävä asiakkaan etu huomioiden, huolehdittava hyvästä vuorovaikutuksesta, vastattava oman työn laadusta sekä vastuullisesta päätöksenteosta. (Sosiaali- ja terveysalan eettinen perusta 2011.)

Aloitin aineiston käsittelyn litteroimalla aineiston. Litterointi tarkoittaa aineiston puhtaaksi kirjoittamista sanasanaisesti (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2009: 222). Olin käsitellyt aineistoa jo itse haastattelutilanteessa sekä litteroinnissa, mikä teki sen hahmottamisesta helpompaa. Litteroitua haastatteluaineistoa oli yhteensä 23 sivua. Aineiston analyysissä käytin teemoittelua. Litteroitu aineisto teemoiteltiin ja tyypiteltiin haastattelurungon teema-alueittain. Teemoittelussa tarkastellaan aineistosta esiin nousevia piirteitä, jotka ovat samankaltaisia usealle haastateltavalle. Teemat pohjautuvat usein teema-haastattelun teemoihin, minkä lisäksi aineistosta voi nousta esiin monia uusia teemoja. (Hirsjärvi — Hurme 2008: 173). Haastatteluiden sekä aineiston lukemisen aikana jo kirjasin ylös esiin nousseita uusia teemoja. Teemoittelun toteutuksessa käytin apuna haastattelurunkoa sekä tutkimuskysymyksiäni. Pyrin nostamaan aineistosta enimmäkseen sisältöjä, sillä opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää ja ymmärtää lastentarhanopettajien kokemuksia ja näkemyksiä valituista teemoista. Teemoittelun jälkeen tyypittelin aineiston, mikä tarkoittaa yhteisten piirteiden etsimistä teemojen sisällöistä, jotta saadaan muodostettua tiettyä teemaa koskevia yleistyksiä (Hirsjärvi – Hurme 2008: 174). Tämän jälkeen muodostin tutkimuksen tulokset analyysistä tehtyjen havaintojen ja päätelmien

perusteella. Huomioin, että aineistosta tehtävät tulkinnot eivät ole tilastollisessa merkityksessä yleistettävissä, mutta ne voivat antaa osviittaa helsinkiläisessä varhaiskasvatuksen päivähoidossa tapahtuvasta vanhempien kasvatustyön sekä vanhemmuuden tukemisen käytännöistä sekä varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten perheiden vanhemmuuden tuen tarpeista lastentarhanopettajien näkökulmasta. Tulokset olen muodostanut haastattelurungon teema-alueittain vastaten asettamiini tutkimuskysymyksiin.

Valmiin opinnäytetyön tulen lähettämään tutkimukseen osallistuvien päiväkotien lisäksi muille Metropolian yhteistyöpäiväkodeille sekä Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan hallinnolle, jotta opinnäytetyöstäni voisi olla hyötyä mahdollisimman monelle varhaiskasvatuksen toimijalle.

8 Tulokset

Tässä kappaleessa esittelen opinnäytetyöni tulokset, jotka olen muodostanut haastattelun teemojen pohjalta vastaten asettamiini tutkimuskysymyksiin.

8.1 Vanhempien kasvatustyön ja vanhemmuuden tukemisen käytännöt

Haastateltujen lastentarhanopettajien vastauksissa merkittävimmit vanhempien kasvatustyön ja vanhemmuuden tukemisen käytäntötavoiksi nousivat jokapäiväiset kohtaamiset ja keskustelut vanhempien kanssa lapsen tuonti- ja hakutilanteissa, vanhempien kanssa käytävät varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut, käytännön neuvot ja vinkit sekä ohjaaminen eteenpäin erilaisiin lapsiperheiden palveluihin. Lastentarhanopettajat korostivat vastauksissaan, että vanhempien tukeminen on tilannekohtaista ja riippuu hyvin paljon erilaisten perheiden tilanteista ja tarpeista. Esimerkiksi erityislapsen perheen vanhemmuuden tuen tarpeet ovat erilaisia, kuin nuoren ensimmäisen lapsensa saaneen perheen. Vanhempien tukeminen nähtiin neuvomisena, tukemisena ja ohjaamisena.

Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut eli vasukeskustelut koettiin hyvin keskeiseksi vanhemmuuden tukemisen muodoksi. Keskusteluiden tavoitteena oli ennen kaikkea perheiden ja päiväkodin yhteisten toimintakäytäntöjen löytäminen ja sopiminen lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseksi. Tärkeänä pidettiin yhteisen käsityksen löytämistä lapsen

tukemiseksi, jotta kotona ja päiväkodissa toimittaisiin samassa linjassa lapsen kasvatukseen liittyvissä asioissa. Haastateltavat toivat vastauksissa esiin, että vasukeskusteluissa lähdetään ensisijaisesti kuulemaan vanhempien kuvausta lapsestaan sekä vanhempien toiveita ja tarpeita. Vastauksissa korostettiin vanhempien oman lapsensa asiantuntijuutta, minkä jälkeen lastentarhanopettajat lähtivät laajentamaan vanhemman käsitystä lapsestaan kertomalla esimerkiksi, miten lapsi toimii ryhmässä, missä lapsi on vahva ja missä tämä tarvitsee lastentarhanopettajan näkökulmasta vielä tukea. Osa vastaajista korosti erityisesti vanhemman tukemisen lähtevän nimenomaan vanhemman kuulemisesta ja yhteistyöstä.

Lastentarhanopettajat nostivat vastauksissaan esiin, että vasukeskusteluissa vanhemmat usein saattavat esittää lapsen kasvatukseen ja vanhemmuuteen liittyviä kysymyksiä ja tuoda esiin huoliaan. Tärkeänä pidettiin kiireettömyyttä keskusteluissa, ja keskusteluja jatkettiin vastausten mukaan perheen tarpeiden mukaisesti tai mikäli lastentarhanopettajilla oli lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyviä huolia, joista he halusivat keskustella. Keskusteluissa vanhempien kanssa oli yhdessä pohdittu haastateltavien vastausten mukaan myös paljon lapseen liittyviä asioita ja tilanteita, joissa jokin asia toimii päiväkodissa, mutta ei jostain syystä kotona tai päinvastoin. Yksi haastatelluista lastentarhanopettajista toi vastauksissaan esiin, että hän tukee työssään ensisijaisesti vanhempien subjektiivista vanhempana ja vanhemman oman pystyvyyden tunnetta lapsensa asiantuntijana. Tilanteissa, joissa lapsella on haasteita kasvussa ja kehityksessä, kyseinen vastaaja näki vanhemmuuden tukemisena myös sen, että vanhemmilta kysytään, olisiko heillä itsellään joitain hyviä vinkkejä lapsen haastaviin tilanteisiin. Kyseinen lastentarhanopettaja myös korosti, että vanhemmuus on yksilöllistä, ja että on monia erilaisia tapoja olla hyvä vanhempi. Kaksi haastateltavaa mainitsi myös lapsen päivähoitosuhteen alussa käytävät aloituskeskustelut tärkeiksi vanhemmuuden tukemisen tavoiksi. Yksi haastatelluista lastentarhanopettajista kertoi myös tukeneensa väsyneen vanhemman jaksamista sopimalla vanhemman kanssa lapsen hoitoajan pidennyksestä, jotta vanhempi saisi levättyä hiukan enemmän ja jaksaisi paremmin vanhemmuuttaan.

Kaikki haastatellut lastentarhanopettajat kertoivat avoimen ja rehellisen keskustelukulttuurin puolin ja toisin olevan hyvin merkittävää vanhempien tukemisessa. Mahdolliset huolet ja vanhempien tuen tarpeet otettiin esiin joko lastentarhanopettajien tai vanhempien aloitteesta. Vastauksissa nousi esiin myös avointen kysymysten merkitys asioiden puheeksi ottamisessa, kuten ”miten koet oman tilanteesi” tai ”miten näet tämän asian”. Lastentarhanopettajien vastausten mukaan vanhemmuuden tukeminen on myös paljon

käytännön neuvojen ja vinkkien antamista vanhemmille. Tämä tapahtuu vastaajien mukaan usein jokapäiväisissä kohtaamisissa vanhempien kanssa. Usein ne liittyvät lapsen syömisen haasteisiin, uneen ja lapsen vaatteisiin, esimerkiksi ulkovarusteiden kokoon ja kuntoon. Yhden vastaajan mukaan vanhemmat saattavat tarvita ohjausta esimerkiksi siinä, miksi lapsen motorisen kehityksen kannalta on tärkeää, että lapsella on oikeankokoiset kengät. Haastatteluista nousi esiin, että vanhempien tukeminen on myös usein vanhempien neuvomista, miten toimia, kun lapsi esimerkiksi ei halua syödä tai kun lapsi haluaa jotain, mitä hän sillä hetkellä ei syystä tai toisesta voi saada. Yksi lastentarhanopettaja kertoi, että hän on kerran eräälle vanhemmalle konkreettisesti näyttänyt, ”että katso, näin minä toimin tämän lapsen kanssa tässä tilanteessa”.

Haastateltujen lastentarhanopettajien vastauksista ilmeni, että mikäli vanhempien tarvitsema tuki on jatkuvaa tai suurta, ohjataan heidät eteenpäin esimerkiksi alueen sosiaalityöntekijälle tai perheneuvolaan. Erityisesti perheneuvola nousi monen lastentarhanopettajan puheessa paikaksi, jonne vanhempia suuremmissa haasteissa ohjataan. Tällaisia haasteita voi vastausten mukaan olla lapsen käytöshäiriöt tai haasteet tunne-elämässä sekä vanhemman jaksaminen ja kasvatukselliset haasteet. Myös neuvola nähtiin paikkana, jonka kanssa tehtiin paljon yhteistyötä ja jonne vanhempia ohjataan esimerkiksi lapsen kielen kehityksen häiriöissä tai syömisongelmissa.

Lastentarhanopettajat kokivat, ettei päiväkodilla yksinkertaisesti ole resursseja tukea vanhempia pitkäkestoisesti, vaan suurissa haasteissa vanhempien tulisi saada tukea vanhemmuuteensa esimerkiksi perheneuvolasta tai perhetyöntekijältä. Palveluohjauksessa lastentarhanopettajat korostivat matalan kynnyksen merkitystä tuen hakemisessa ja saamisessa. Yksi haastatelluista lastentarhanopettajista kertoi suositteluvansa asiakasperheilleen perheneuvolaa hyvin matalalla kynnyksellä, varsinkin jos perhe itse pohtii omaa jaksamistaan tai haasteitaan. Lastentarhanopettaja koki, että perheneuvolasta saatava keskusteluapu on vain hyväksi ja siitä voi olla paljon apua, vaikka kyseessä olisi verrattain pienikin asia, jota vanhemmat pohtii. Kaksi haastatelluista lastentarhanopettajista kertoi tekevänsä myös paljon yhteistyötä kiertävän erityislastentarhanopettajan kanssa. He toivat esiin, että kiertävältä erityislastentarhanopettajalta saa konsultaatiota erilaisissa tilanteissa, joissa lastentarhanopettaja pohtii, miten toimia tai mihin palveluun perhe tulisi ohjata. Lastentarhanopettajien vastauksissa nousi esiin myös lastensuojelu jonkun verran. Lastensuojelun kanssa lastentarhanopettajat olivat olleet yhteistyössä lapsen ja vanhemman asioista harvoin, mutta silloin tällöin.

Suurin osa vastaajista piti tärkeänä ja tarpeellisena vanhemmuuden tukemisena myös sitä, että vanhemmille kerrotaan lapsen päiväkotipäivän kulusta. Toinen merkittävä ja tarpeellinen vanhemmuuden tukemisen käytäntö nähtiin olevan myös vanhempien kannustaminen ja oman pystyvyyden tunteen tukeminen. Suurin osa vastaajista koki, että monet vanhemmat tarvitsevat kannustusta ja positiivista palautetta vanhemmuudestaan, ja kannustuksen koettiin olevan pienin, mutta suurin tuki vanhemmille. Lastentarhanopettajien puheessa kannustaminen ilmeni esimerkiksi lauseilla ”hyvin sä vedät”, ”olet riittävän hyvä vanhempi”, ”se on normaalia, terve lapsi ikävöi”, ”olet hyvä äiti” ja ”mee rauhassa töihin vaan”. Yksi lastentarhanopettaja kertoi tukeneensa erästä vanhempaa, jonka lapsi jäi syksyllä toimintakauden alussa itkien päiväkotiin, lähettämällä myöhemmin päivän aikana iloisesti leikkivästä lapsesta valokuvia vanhemmalle töihin.

Keskeisimmät lastentarhanopettajien kokemat haasteet vanhemmuuden tukemisessa liittyivät kieleen, erilaisiin näkemyksiin vanhempien kanssa, rajan vetämiseen sekä tilanteisiin, joissa vanhempi ei ota annettua tukea vastaan. Yhteisen kielen puuttuminen vanhempien kanssa, usein maahanmuuttaja- tai pakolaistaustaisten perheiden kanssa, koettiin haasteeksi jokapäiväisessä arjessa. Aloitus- ja varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluihin saadaan aina tulkki vastaajien mukaan, mutta päivittäisessä arjessa lastentarhanopettajat joutuvat turvautumaan esimerkiksi erilaisiin internetin käännohjelmiin tai kuviin kommunikoidakseen vanhempien kanssa. Yhteisen kielen puuttuminen nähtiin erityisen haastavana siksi, että lastentarhanopettajien näkemyksen mukaan maahanmuuttaja- ja pakolaistaustaisilla lapsilla on usein tuen tarpeita kielen kehitykseen liittyvissä asioissa, mikä vaatisi vahvempaa yhteistyötä vanhempien kanssa.

Toisena haasteena nähtiin näkemyserot päiväkodin ja vanhempien välillä. Näkemyserot saattoivat liittyä lapsen tarpeisiin, päiväkodin käytäntöihin tai yhteisen linjan löytymiseen. Kaksi haastatelluista lastentarhanopettajista toi esiin, että joskus lastentarhanopettajan näkökulmasta lapsi tarvitsisi tukea johonkin asiaan, mutta vanhemmat eivät heidän kokemuksensa mukaan myönnä tai näe asiaa samalla tavalla. Lastentarhanopettajien kokemuksen mukaan vanhempien ”herättely” lapsen tarpeisiin voi olla hyvinkin pitkäkestoinen prosessi. Suurin osa vastaajista näki yhtenä vanhemmuuden tukemisen haasteena tilanteet, joissa vanhemmat eivät syystä tai toisesta ota vastaan heille tarjottua tukea. Vastaajat korostivat, että vanhempien tulee itse haluta tukea haasteisiin ja ongelmiin. Yhden haastatellun lastentarhanopettajan näkemyksen mukaan moniin vanhemmuuden tukemiseen liittyviin haasteisiin auttaa kuitenkin lähtökohtaisesti se, miten vanhemmat päivittäin kohdataan ja miten heitä kuullaan.

Yleisenä haasteena vanhemmuuden tukemisessa nähtiin myös rajan vetäminen. Tämä liittyi tilanteisiin, joissa lastentarhanopettaja halusi auttaa ja tukea perhettä lapseen liittyvissä asioissa, mutta vaikeaksi koettiin rajan vetäminen siihen, milloin tuen tarve edellyttäisi ohjausta eteenpäin varhaiskasvatuksen ulkopuolelle esimerkiksi perheneuvolaan. Osa vastaajista koki, että haastavissa tilanteissa vanhemmat saattavat asettaa lastentarhanopettajat terapeutin, psykologin tai sosiaalityöntekijän rooliin. Tämä asetti vastaajien mukaan haasteen rajan vetämiselle siihen, että lastentarhanopettajien rooli vanhempien tukijana liittyy nimenomaan ennen kaikkea lapsen tarpeisiin. Luottamuksellisessa suhteessa vanhempien kanssa rajan vetäminen koettiin haastavaksi, koska lastentarhanopettajat haluavat auttaa ja tukea perheitä. Rajan vetäminen koettiin haastavaksi osassa vastauksista myös silloin, kun perheessä on avioerotilanne, ja vanhempien keskinäiset konfliktit tulevat helposti osaksi vanhempien ja päiväkodin välisiä keskusteluja.

Puolet vastaajista mainitsi vanhemmuuden tukemisen haasteeksi käytettävissä olevan ajan ja resurssit. Yhden vastaajan mukaan yhden lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessi on määritelty puolituntia kestäväksi, minkä tulisi pitää sisällään keskustelun vanhempien kanssa sekä itse suunnitelman kirjaamisen. Tämä aika koettiin riittämättömäksi, erityisesti silloin, jos lapsen kehityksestä on huoli tai mikäli vanhemmat kaipaavat enemmän aikaa keskustelulle. Haastateltu lastentarhanopettaja korosti kuitenkin, että keskustelua aina jatketaan perheen ja lapsen tarpeiden mukaan. Puolet haastatelluista lastentarhanopettajista toi esiin yhtenä haasteena myös oman rajallisuuden mahdollisuuksissaan tukea perheitä. Yksi vastaaja kertoi, että hän oli yrittänyt auttaa erästä lapsen yksinhuoltajavanhempaa saamalla lapselle siirtoa perheen kodin viereiseen lähipäiväkotiin, sillä lapsen vanhempi ei pystynyt itse tuoda lasta sen hetkiseen kauempana sijaitsevaan päiväkotiin. Lastentarhanopettaja oli vienyt asian omalle johtajalleen, joka oli ilmoittanut asiasta kyseisen lähipäiväkodin johtajalle. Siirto ei ollut kuitenkaan onnistunut, sillä kyseinen päiväkoti oli ollut täysi. Tässä tilanteessa lastentarhanopettaja oli kokenut riittämättömyyttä mahdollisuuksissaan tukea perhettä.

Kaikki haastatellut lastentarhanopettajat pitivät vanhempien kasvatustyön ja vanhemmuuden tukemista todella tärkeänä tai tärkeänä osana työtään. Työn keskiössä nähtiin olevan itse päivähoidon osallistuva lapsi, mutta koko perhe koettiin asiakkaaksi. Haastateltavat korostivat, että yhteistyö vanhempien kanssa on suuressa osassa työtä, ja esimerkiksi vanhempien kanssa laadittavia lapsen varhaiskasvatussuunnitelmia pidettiin hyvin tärkeänä osana tätä työtä. Koska haastatellut lastentarhanopettajat pitivät vanhempien tukemista tärkeänä osana työtään, rajan vetäminen vanhempien tukemisessa

nähtiin haastavana, sillä lastentarhanopettajien päätehtävä on kuitenkin kasvattaa ja hoitaa perheiden lapsia. Lastentarhanopettajien mukaan he haluavat auttaa ja tukea perheitä, mutta tuki haastavampiin vanhemmuuden kysymyksiin tulisi hakea ja saada päiväkodin ulkopuolelta. Tässäkin yhteydessä korostettiin matalan kynnyksen merkitystä eri palveluihin ohjaamisessa ja hakeutumisessa.

8.2 Vanhempien tarpeet vanhemmuuden tuelle

Keskeisimmiksi vanhemmuuden tuen tarpeiksi lastentarhanopettajien puheessa nousivat käytännön asioihin ja lapsen perushoittoon liittyvät kysymykset, aikuisen rooli suhteessa lapseen ja rajojen asettaminen sekä tarve kannustukselle ja positiiviselle palautteelle vanhemmuudesta. Kaikki haastatellut lastentarhanopettajat olivat työssään tukeet ja ohjanneet vanhempia lapsen perushoittoon liittyvissä asioissa. Näitä asioita olivat vastaajien mukaan lapsen uneen liittyvät asiat, kuten keskustelut päiväunien merkityksestä pienellä lapselle tai haasteet nukkumaanmenotilanteissa. Vanhemmat olivat tarvinneet vastausten mukaan tukea myös lapsen ruokailuun liittyvissä asioissa, kuten tilanteissa, joissa lapsi ei suostu syömään kotona muuta kuin herkkuja. Vanhempien kanssa oli keskusteltu siitä, miksi esimerkiksi päiväkodissa lapsen ruokailuun liittyvät asiat onnistuvat, mutta kotona ei.

Suurin osa vastaajista oli myös keskustellut vanhempien kanssa lapsen vaatteista tai ulkovarusteista, miksi niiden olisi hyvä olla oikeankokoiset tai säänmukaiset. Yksi vastaajista toi esiin, että hänen kokemuksensa mukaan kaikilla perheillä ei yksinkertaisesti ole varaa ostaa lapselle joka vuosi uusia varusteita, minkä takia lapselle saatetaan hankkia liian isoja vaatteita, jotta ne kestäisivät pidemmän aikavälin käyttöä. Yksi lastentarhanopettaja koki taas, että kaikki vanhemmat eivät ole niin tarkkoja siitä, onko lapsella aina sopivat säänmukaiset varustukset mukana. Yhden vastaajan mukaan vanhemmille tarvitsee välillä myös kertoa, mitä tietyn ikäiseltä lapselta voi eri tilanteissa odottaa. Puolet haastattelun vastaajista toivat esiin myös erityislasten perheet, jotka tarvitsevat erityisen paljon positiivista palautetta lapsestaan ja tietoa siitä, että lapsen kehitystä ei tulisi verrata muihin, vaan lapsesta ja hänen kehityksestään tulisi iloita sellaisenaan. Osa lastentarhanopettajista kertoi myös, että perheiden kriisitilanteissa kuten avioeroissa vanhemmat tarvitsevat yleensä tukea vanhemmuuteensa.

Muita yksittäisiä haastateltavien puheesta nousseita vanhempien tuen tarpeita olivat yksinhuoltajuuteen liittyvä väsymys ja jaksaminen, jolloin koettiin, että yksinhuoltaja tarvitsi kotiapua. Tilanteissa, joissa vanhempi tai molemmat vanhemmat eivät pärjää koko-aikaisesti lastensa kanssa, oli muutaman vastaajan mukaan apuna tukiperhe, jossa perheen lapset asuivat viikonloppuisin. Erään lastentarhanopettajan kokemuksen mukaan myös vanhempien työelämän vaativuudesta johtuvat ajankäyttövalinnat näkyvät lapsissa.

Yksi selkeä vanhemmuuden tuen tarve, joka nousi kaikkien haastateltujen lastentarhanopettajien vastauksista esiin, oli vanhemman rooli suhteessa lapseen sekä vanhempien haasteet rajojen asettamisessa lapselleen. Vastausten mukaan monessa perheessä lapsi on ”kingi” tai ”vetonaula”, joka nähdään pienenä aikuisena ja kykeneväisenä tekemään päätöksiä ja ottamaan vastuuta. Haastateltavat kokivat, että vanhemmat saattavat liiaksi neuvotella asioista lapsen kanssa, tai olla enemmän lapsen kaveri kuin vanhempi. Lastentarhanopettajat kertoivat, että lapsen saatetaan antaa määrätä, mitä perheessä syödään ja milloin mennään nukkumaan, ja että lapsen koetaan välillä kasvattavan vanhempaa eikä toisin päin. Vanhemmilla on vaikeuksia sanoa lapselleen ei. Osa haastatelluista lastentarhanopettajista korostikin, että monet vanhemmat kaipaavat tai tarvitsevat lastentarhanopettajan asiantuntijaroolia psykologisten ja neurologisten perusteluiden kautta sen kertomisessa, mitä asioita lapsi oikeasti tarvitsee ja miksi lapsi esimerkiksi tarvitsee turvallisia rajoja, jotta tälle kehittyisi perusturvallisuuden tunne. Vanhemmille on myös kerrottu, että on asioita, joita lapsi saa päättää ja toisaalta asioita, jotka aikuisen tulee päättää, kuten lapsen riittävän unen saaminen. Rajojen asettamisessa lastentarhanopettajat olivat ohjanneet ja neuvoneet varsin paljon vanhempia, kuten miten sanot ei lapselle tai miten toimit haastavissa tilanteissa, kun lapsi jotain haluaa, muttei voi sillä hetkellä saada.

Merkittäväksi vanhemmuuden tuen tarpeeksi suurin osa lastentarhanopettajista koki myös vanhempien tarpeen kannustukselle ja positiiviselle palautteelle. Monet vanhemmat tarvitsevat vastaajien mukaan kannustusta, kuten ”olet hyvä äiti”, ”se on vaan uhma, ei hätää” ja ”hyvin pärjää”. Osa vastaajista koki, että nykyään monilla vanhemmilla on suuria paineita vanhemmuudesta, he haluavat olla hyviä vanhempia eivätkä toistaa omien vanhempiensa virheitä, hakevat tietoa eri asioista ja ovat valveutuneita, sekä aidosti kiinnostuneita lapsensa asioista ja pitävät vanhemmuutta tärkeänä.

Haastateltavien mukaan monet vanhemmat tarvitsevat yleistä tukea vanhemmuuteensa, tai he keskustelevat ja kysyvät silloin tällöin lastentarhanopettajilta heitä pohdituttavista huolista ja kysymyksistä. Haastateltavien mukaan tällaisiin tarpeisiin pystytään päiväkodissa vastaamaan yleensä hyvin päivittäisissä kohtaamisissa ja varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa. Lastentarhanopettajien mukaan pienellä osalla, noin 10-20 prosentilla perheistä, on tarvetta vahvempaan vanhemmuuden tukeen. Vanhemmat voivat olla neuvottomia lapseensa liittyvissä kasvatuksellisissa asioissa, väsyneitä tai heillä itsellään on suurempia haasteita omassa vanhemmuudessaan. Näissä tilanteissa vastauksissa korostui perheen eteenpäin ohjaaminen, esimerkiksi perheneuvolaan.

Lastentarhanopettajat kertoivat huomaavansa erilaisista asioista perheen tarpeen tuelle. Kaikkien vastanneiden mukaan lapsesta huomaa tuen tarpeen. Merkkejä tuen tarpeesta voivat vastausten mukaan olla ulkoiset seikat, kuten lapsen syömiseen liittyvät ongelmat, likaiset vaatteet tai varusteiden jatkuva puuttuminen sekä lapsen käytös- tai tunne-elämän häiriöt. Yhden vastaajan mukaan tuen tarpeen voi huomata myös tilanteissa, joissa lapsi itse kertoo kotona tapahtuvista asioista. Toinen tuen tarpeen ilmenemismuoto on lastentarhanopettajien mukaan se, että vanhemmat itse kertovat neuvottomuudestaan, ja usein tällaiset tilanteet tulevat vastausten mukaan esiin juuri vasu- keskusteluissa. Suurin osa vastaajista kertoi, että monet vanhemmat myös itse tiedostavat tilanteensa ja ryhtyvät hankkimaan apua. Vastausten mukaan myös vanhemmista voi nähdä, ettei kaikki ole hyvin perheessä, jolloin vastaajat korostivat, että on tärkeää ottaa asia puheeksi ja kysyä perheeltä, miten heillä menee. Puolet vastaajista kertoi myös näkevänsä erilaisia tilanteita vanhemman ja lapsen välillä esimerkiksi lapsen tuonti- ja hakutilanteissa, jotka saattavat tuoda esiin tarpeen vanhemmuuden tukemiselle.

Haastateltujen lastentarhanopettajien näkemyksen mukaan vanhemmat saavat tarpeeksi tukea kasvatustyöhönsä ja vanhemmuuteen liittyvissä kysymyksissä. Vastaajat painottivat kuitenkin, että tuen saaminen riippuu paljon perheiden omasta halusta ja resursseista. Lastentarhanopettajat kokivat, että omien työpaikkojensa käytännöllä perheet saavat tukea tarpeeksi. Lastentarhanopettajien puheesta välittyi kuva, että perheitä autetaan, tuetaan, ja kuunnellaan, sekä tarvittaessa ohjataan eteenpäin muihin tukea antaviin palveluihin. Perheneuvola mainittiin lastentarhanopettajien puheessa eniten palveluksi, joihin perheitä vaikeammissa haasteissa ohjataan. Yksi vastaaja painotti suositteluvansa sitä perheillä hyvin matalalla kynnyksellä, kun taas toisaalta yksi vastaaja ei ollut aivan varma perheneuvolan hyödyistä tai tehokkuudesta perheiden tilanteen auttamisessa ja tukemisessa. Eräs lastentarhanopettaja korosti, että Helsingissä on hyvin

paljon erilaisia ja usein myös ilmaisia palveluja lapsiperheille, ja että palveluita on mahdollista saada tai palveluihin voi saada apua myös perheen omalla äidinkielellä, mikäli se on jokin muu kuin suomen kieli.

Suurin osa vastaajista toi esille myös vertaistuen merkityksen vanhemmuuden tukemisessa. Yksi vastaajista pohti myös, että sosiaalinen media on varmasti tuonut lisää tukea vanhemmuuteen, kun internetin keskustelupalstoilla voi anonyyminä kysyä mieltä askaruttavista asioista. Lastentarhanopettajat toivat vastauksissaan myös esiin, että mikäli heistä tuntuu, ettei perhe saa tarpeeksi tukea ja se vaikuttaa lapsen turvalliseen kasvuun ja kehitykseen, voivat he ottaa yhteyttä lastensuojeluun tai pyytää anonyyminä konsultaatiota lastensuojelusta perheen tilanteeseen. Lastentarhanopettajat toivat puheessaan esiin kuitenkin tyytyväisyytensä siitä, että he joutuvat onneksi hyvin harvoissa tilanteissa turvautumaan lastensuojelun apuun. Eräs lastentarhanopettaja toi esiin kuitenkin mielenterveysongelmat, joihin ei saa tarpeeksi apua. Lastentarhanopettaja näki tämän huolestuttavana, koska vanhemman mielenterveys heijastuu suoraan lapseen.

8.3 Lastentarhanopettajien kokemus omasta osaamisestaan

Haastatellut lastentarhanopettajat kokivat oman osaamisensa hyväksi vanhempien kasvatustyön ja vanhemmuuden tukemisessa. Vastaajat antoivat erilaisia syitä tähän kokemukseen. Yksi lastentarhanopettaja näki osaamisensa johtuvan pitkästä ja monipuolisesta työkokemuksesta varhaiskasvatuksessa. Vastaaja koki rutiniin, henkisen pääoman ja rohkeuden ottaa vaikeitakin asioita esille auttavan yhteistyössä vanhempien kanssa. Toinen vastaaja koki oman sosionomitaustansa olevan lähtökohtana hyvä vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä, ja että näkee työssään perhekokonaisuuden ja perheen hyvinvoinnin vaikutuksen lapsen hyvinvointiin. Kyseinen vastaaja koki myös oman palvelujärjestelmäosaamisensa hyväksi. Eräs vastaaja koki myös erityisesti palvelujärjestelmän tietämyksensä hyväksi, mikä auttaa perheiden tukemisessa.

Vaikka aiheesta ei haastattelussa kysytty, toivat kaikki vastaajat puheessaan esiin omien lasten saamisen merkityksen liittyen vanhemmuuden tukemiseen. Osa vastaajista korosti kuitenkin, ettei tarvitse olla itse vanhempi ollakseen hyvä työssään lastentarhanopettajana, ja että lastentarhanopettajan ammatti ei tee automaattisesti hyvää vanhempaa. Yksi haastateltavista kertoi, että vanhemmuuden tukemisessa häntä auttaa ymmär-

rys vanhemmuuteen liittyvistä epävarmuuksista ja kannustuksen tarpeesta, sillä on kokenut niitä itsekkin. Yksi haastateltava taas kertoi, että koska hänellä ei ole omia lapsia, hänen saattaa olla välillä vaikea ymmärtää vanhempien jaksamista ja väsymystä.

Haastateltavat toivat esiin, että lastentarhanopettajan ammatti vaatii hyvää taitoa kuunnella ja kohdata toinen ihminen. Osa vastaajista kertoi myös, että lastentarhanopettajan työssä on tärkeä luottaa itseensä ja osaamiseensa, mutta samalla pystyä myöntämään oma keskeneräisyys. He painottivat, ettei aina tarvitse olla valmiita vastauksia vanhempien esittämiin kysymyksiin, vaan vanhemmille voi kertoa ottavansa asioista lisää selvää, tai ehdottaa, että asiaa mietittäisiin yhdessä. Tärkeänä pidettiin myös suoruutta asioista keskustellessa, esimerkiksi kertomalla vanhemmille ”taisin neuvoa väärin, selvitinkin lisää”.

Kaikissa lastentarhanopettajien vastauksissa nostettiin esille se, ettei koulutus ollut antanut heille tarvittavia valmiuksia vanhempien kasvatustyön ja vanhemmuuden tukemiseen. Kaikki vastaajat painottivat, että osaaminen on kehittynyt työkokemuksen kautta, vaikka kaksi vastaajaa oli mielestään saanut melko hyvän palvelujärjestelmäosaamisen koulutuksen kautta. Puolet vastaajista mainitsi taitavien kollegoiden seuraamisen auttaneen osaamisen kehittymiseen. Osa vastaajista koki myös lisäkoulutuksen työuran aikana auttaneen oman osaamisen vahvistumiseen. Lastentarhanopettajat eivät kokeneet tarvitsevansa tällä hetkellä lisäkoulutusta liittyen vanhemmuuden tukemiseen. Monet vastaajat olivatkin jo käyneet monia eri lisäkoulutuksia, joissa aiheena oli ollut esimerkiksi vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö tai miten kohtaat vanhemmat.

Haastatelluilla lastentarhanopettajilla oli erilaisia kehittämisideoita varhaiskasvatuksessa tapahtuvalle vanhemmuuden tukemiselle. Yksi vastaaja toivoi, että vanhemmuuden tukemisen keskiössä olisi kohtaaminen, erilaisuuden salliminen ja hyväksyminen sekä positiivisten viestien lisääminen vanhemmille. Yksi vastaaja pohti, olisiko päiväkoteihin mahdollista saada perheen akuuteimpaan hätään kiertävää psykologia tai perhetyöntekijää, sillä hänen kokemuksensa mukaan esimerkiksi perheneuvolaan pääseminen saattaa joskus kestää. Kaksi vastaajaa toivoivat enemmän yhteisöllistä tukea läsnä päiväkodin arkeen, esimerkiksi lisäämällä yhteisiä koko perheen tapahtumia tai vanhempien välisiä keskusteluja vanhemmuudesta, tai järjestämällä päiväkodin tiloissa asiantuntijaluentoja lapsen kehityksestä vanhemmille. Eräs vastaaja toivoi myös enemmän aikaa keskustella perheen kotiasioista vanhempien kanssa.

Yleisesti haastatteluaineistossa korostui lastentarhanopettajien kokemus molemmin puolisen avoimen keskustelukulttuurin, rehellisyyden, kunnioituksen sekä arvostuksen merkitys vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä ja vanhempien tukemisessa. Matalan kynnyksen merkitystä painotettiin myös vahvasti tuen hankkimisessa ja saamisessa. Lastentarhanopettajat toivat esiin, että kynnyks voisi olla entistäkin matalampi, sillä heidän mukaansa monet perheet saattavat kokea avun pyytämisen ja puheeksi ottamisen tai tuen tarpeen myöntämisen vaikeaksi. Eroja lastentarhanopettajien vastauksissa oli eniten puhuttaessa vanhempien kiinnostuksesta osallistua lasta koskeviin asioihin. Osa vastaajista koki, ettei kaikkia vanhempia kiinnosta kovinkaan syvällisesti lapsensa asiat varhaiskasvatuksessa, kun taas osan vastaajista mukaan monet vanhemmat ovat nykyään hyvinkin kiinnostuneita ja pitävät tärkeinä lapsensa asioita. Yksi vastaajista koki, että vanhemmat ovat nykyään hyvin vahvasti mukana varhaiskasvatussuunnitelmaprosesseissa, kun taas yksi vastaaja ei kokenut vanhempien läsnäolon vasu- prosessissa lisääntyneen kovinkaan paljoa.

Myös Helsingin sisäisten alue-erojen merkitys vanhemmuuden tukemiselle nousi esiin aineistosta. Haastateltavien kokemuksen mukaan vanhemmuuden erilaiset haasteet ja tuen tarpeet vaihtelevat hyvin paljon alueittain. Lastentarhanopettajien puheessa nousi esiin maahanmuuttaja- ja pakolaistaustaiset perheet, joiden haasteina nähtiin erityisesti kielelliset haasteet. Osassa vastauksissa nähtiin myös suomalaiseseen kulttuuriin sopeuttaminen kyseisten perheiden kohdalla osana vanhempien tukemista. Vastauksissa korostettiin, että maahanmuuttaja- ja pakolaistaustaiset perheet tarvitsevat usein vahvempaa tukea, ja että heidän kohdallaan olisi erityisen tärkeää koko perheen näkeminen asiakkaana.

9 Johtopäätökset

Tässä kappaleessa esittelen opinnäytetyöni aineiston tuloksista tekemäni johtopäätökset. Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää, mitä käytäntöjä lastentarhanopettajilla on vanhempien kasvatustyön ja vanhemmuuden tukemissa päiväkodin arjessa, minkälainen kokemus heillä on vanhempien vanhemmuuden tuen tarpeesta sekä minkälaisiksi he kokevat oman osaamisensa vanhempien tukemisessa.

Aineiston perusteella tärkeimmiksi vanhempien kasvatustyön ja vanhemmuuden tukemisen käytännöiksi nousivat päivittäiset kohtaamiset vanhempien kanssa, vanhempien kanssa käytävät lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut, käytännön vinkit ja neuvot sekä eteenpäin palveluihin ohjaaminen. Tuloksien perusteella vanhempien kasvatustyön tukemisen käytännöt näyttäisivät olevan linjassa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2016 kanssa, jossa huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä on määriteltäviä huomioitavaksi myös vanhemmuuteen liittyvät kysymykset (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016: 23). Vaikka vanhemmuuden tukemiseen liittyvät opinnäytetyön lähteeni olivat verrattain vanhoja, olivat vastaajien näkemykset vanhemmuuden tukemisen käytännöistä pääosin samassa linjassa aiempien määritelmien ja tutkimusten kanssa (kts. Hujala-Huttunen – Nivala 1996: 20; Lammi-Taskula – Varsa 2001: 37–39; Ovaska 2004: 61). Tärkeänä vastaajien mukaan pidettiin yhteisten käytäntöjen löytämistä sekä kodin ja päiväkodin yhteisten toimintalinjojen sopimista lapsen asioissa. Yhteistyön perustana on lapsen tarpeet (Böök – Mykkänen 2017: 85). Tulosten perusteella voidaan sanoa, että lastentarhanopettajat pyrkivät ensisijaisesti kuulemaan vanhempaa ja tämän asiantuntijuutta lapsestaan, minkä jälkeen vanhempien näkemystä laajennettiin kertomalla, miten lapsi toimii päivähoidossa. Kumppanuusajattelu ja vanhempien ja varhaiskasvattajien vuorovaikutuksessa olevat kokemukset ja tiedot lapsesta ovatkin tärkeitä lapsen terveelliselle kehitykselle (Böök – Mykkänen 2017: 85–86). Perheet ja vanhemmat ovat aina yksilöllisiä (Koivula 2004: 77). Perheiden erilaiset tarpeet ja tilanteet nousivat myös tulosten mukaan merkittäviksi vanhemmuuden tukea määrittäviksi tekijöiksi.

Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelujen merkitys koettiin lastentarhanopettajien puheessa merkittäväksi, ja niiden koettiin antavan hyvän mahdollisuuden vanhemmille kertoa myös toiveistaan ja mahdollisista huolistaan. Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut ovatkin keskeinen osa vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä, ja niiden tavoitteena

on vanhempien ja varhaiskasvattajien näkemysten yhdistäminen sekä kannustavan ilmapiiriin luominen (Kaskela – Kekkonen 2006: 41–46). Jokapäiväisissä kohtaamisissa korostui tulosten perusteella avoimen keskustelukulttuurin, kuuntelemisen, rehellisyyden ja kunnioituksen tärkeä merkitys yhteistyölle vanhempien kanssa. Päivittäinen avoin vuoropuhelu mahdollistaa keskustelun niin tavallisista asioista kuin mahdollisista haasteistakin (Kaskela – Kekkonen 2006: 44–45). Myös vanhemmat kaipaavat molemminpuolista avointa keskustelua (Koivula 2004: 96). Varhaiskasvattajaa myös sitoo vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä periaatteet kuulemisesta, kunnioituksesta, tasavertaisuudesta ja dialogisuudesta (Kaskela – Kekkonen 2006: 32).

Tilanteissa, joissa perheet tarvitsivat vahvempaa tukea kasvatuksellisiin ja vanhemmuuden haasteisiin, korostui lastentarhanopettajien vastauksissa eteenpäin palveluihin ohjaaminen. Aineistoni tuloksissa korostui aikaisempia tutkimuksia enemmän nimenomaan perheneuvolan merkitys palveluna, joihin perheitä ohjataan (kts. Lammi-Taskula – Varsa 2001: 48). Haasteina nähtiin yhteisen kielen puuttuminen vanhemman kanssa, erilaiset näkemykset lapsen tarpeista tai päiväkodin käytännöistä, sekä tilanteet, joissa rajan vetäminen perheen tukemisessa koettiin haastavaksi, tai kun perhe ei vastaanota heille annettua tukea. Näkemyserot lapsen kasvatukseen liittyvissä asioissa tuovat haasteita vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön (Kaskela – Kekkonen 2006: 46–47; Ovaska 2004: 61). Tulosten mukaan vanhempien tukeminen koettiin tärkeäksi osaksi lastentarhanopettajan työtä. Lastentarhanopettajien puheessa heijastui lapsen kasvatus ja hoito työn päätehtävänä, mutta koko perhe nähtiin päiväkodin asiakkaana. Aiemmissä tutkimuksissa vanhempien tukemista on myös pidetty keskeisenä osana varhaiskasvatus-työtä (Lammi-Taskula – Varsa 2001: 60; Ovaska 2004: 59–60).

Vanhemmat tarvitsevat tukea tavallisiin tilanteisiin sekä kriiseihin (Vilén – Vihunen – Vartiainen – Sivén – Neuvonen – Kurvinen 2013: 86). Aineiston tulosten mukaan vanhempien tuen tarpeet liittyivät käytännön asioihin ja lapsen perushoitoon sekä aikuisen haasteisiin asettaa turvallisia rajoja lapselleen ja vanhemman rooliin suhteessa lapseen. Vanhemmuuteen kuuluu epävarmuuden tunne siitä, onko riittävän hyvä vanhempi lapselleen (Vilén – Vihunen – Vartiainen – Sivén – Neuvonen – Kurvinen 2013: 102). Vanhempien tarve positiivisille viesteille vanhemmuudesta koettiin myös hyvin tarpeelliseksi ja merkittäväksi. Myös lapsen kasvua ja kehitystä kuvaavat myönteiset viestit sekä kannustus on tärkeää (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016). Aineiston tulosten perusteella voidaan sanoa, että vanhemmat tarvitsevat tukea lastentarhanopettajien mukaan

aikuisen roolin ymmärtämisessä ja turvallisten rajojen asettamisessa. Haastattelujen perusteella monille vanhemmille pitää kertoa käytännön tasolla, miten toimia erilaisissa haastavissa tilanteissa lapsen kanssa. Vanhempien tuen tarpeet lastentarhanopettajien näkökulmasta myötäilevät aiempia tutkimuksia, mutta erityisesti vanhemman roolin haasteet korostuivat aineistossani (kts. Lammi-Taskula – Varsa 2001: 44–46; Ovaska 2004: 59–60). Tulosten mukaan vain pienellä osalla perheistä on tarvetta vahvemmalle vanhemmuuden tuelle. Tämä on linjassa myös aiempien tutkimusten kanssa (kts. Lammi-Taskula – Varsa 2001: 37–38; Ovaska 2004: 59–60). Tällöin vastaajat kokivat tärkeänä perheiden eteenpäin ohjaamisen ja matalan kynnyksen merkityksen tuen hakemisessa. Vanhemmuuteen ja lapsen kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä ja haasteissa vanhempien olisikin tärkeää osata hakea apua ammattilaisilta (Böök – Mykkänen 2017: 83).

Lastentarhanopettajien kokemus omasta osaamisestaan vanhempien tukemisessa koettiin tulosten mukaan hyväksi. Vastaajien mukaan osaamiseen eniten vaikuttava tekijä oli työkokemus ja työuran aikana käydyt lisäkoulutukset, eikä koulutuksen koettu antaneen riittävästi valmiuksia vanhemmuuden tukemiseen. Vastaajien kokemus koulutuksen riittämättömyydestä vanhempien tukemisessa mukaillee aiempaa tutkimusta (Lammi-Taskula – Varsa 2001: 60).

Aineistoni tuloksissa korostui kaupungin alueellisten erojen vaikutus vanhemmuuden tuen tarpeisiin aiempia tutkimuksia enemmän. Myös maahanmuuttaja- ja pakolaistaustaisten perheiden tuen tarpeita tuotiin aineistossa aiempaa vahvemmin esiin. Tämän voidaan katsoa selittyvän sillä, että aineisto kerättiin Helsingin alueella, jossa asuu paljon maahanmuuttajataustaisia perheitä sekä pakolaisperheitä. Aineistoni antaa kuvan lastentarhanopettajista, jotka aidosti välittävät ja huomaavat perheiden erilaisia tarpeita. Varhaiskasvatusta ohjaavat resurssit, kuten aika, tuovat haasteita työhön vanhempien tukemisessa osana lapsen turvallista kasvua ja kehitystä, mutta aineistoni perusteella voidaan sanoa, että lastentarhanopettajat tukevat vanhempia kasvatustyössään niillä keinoilla, joita heillä on käytettävissään, sekä ohjaavat aina tarpeen tullen perheitä eteenpäin tukea antaviin palveluihin.

10 Arviointi ja luotettavuus

Tämän opinnäytetyön luotettavuutta olen tarkastellut Kanasen esittämien luotettavuuskriteerien mukaan, joita ovat tutkimuksen arvioitavuus ja tulkinnan ristiriidattomuus. Keskeistä opinnäytetyön luotettavuudelle on dokumentaatio. Kaikki opinnäytetyön valitut ratkaisut tiedonkeruusta analysointi- ja tulkintamenetelmiin tulee kirjata ja perustella. (Kananen 2014: 150–153.) Olen dokumentoinut opinnäytetyöni kaikki vaiheet aineiston keruu ja analysointi- kappaleessa, sekä pohtinut niiden soveltuvuutta opinnäytetyöni tavoitteen saavuttamiseksi. Opinnäytetyöni luotettavuutta voi heikentää aineiston tulkinta, sillä toteutin opinnäytetyön yksin. Aineistoni oli melko pieni, mutta tein aineiston analyysin mahdollisimman tarkasti litteroimalla ja lukemalla aineiston huolellisesti, sekä teemoittelimalla ja tyypittelemällä aineiston. Opinnäytetyön virheanalyysin riskiä vähentää huolellinen analyysi ja dokumentaatio.

Tässä opinnäytetyössä haastattelin neljää lastentarhanopettajaa kolmesta eri Helsingin kaupungin päiväkodista. Otosta ei voida pitää määrällisesti edustavana. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, miten vanhempien kasvatustyön ja vanhemmuuden tukeminen näyttäytyy käytännön tasolla tämän päivän varhaiskasvatuksessa, sekä minkälaisia vanhemmuuden tuen tarpeita helsinkiläisillä perheillä on varhaiskasvatuksen ammattilaisten eli lastentarhanopettajien näkökulmasta. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada tietoa siitä, minkälaisia käytäntöjä lastentarhanopettajilla on päiväkodin arjessa vanhempien tukemiseksi, minkälaiseksi he kokevat vanhempien tuen tarpeet sekä oman osaamisensa vanhempien kasvatustyön ja vanhemmuuden tukemisessä. Opinnäytetyön laajuus, 15 opintopistettä, huomioiden pidän sisällöllisesti otosta riittävänä, sillä se vastasi opinnäytetyöni tarkoitukseen ja tavoitteeseen.

Huomioin, että haastattelu aineiston keruu menetelmänä sisältää aina virhelähteiden ja virheanalyysin riskin, mitkä saattavat vaikuttaa opinnäytetyön tuloksiin ja niistä tehtyihin johtopäätöksiin. Lisäksi haastateltavat voivat antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia. (Hirsjärvi – Hurme 2008: 35.) Huomioin myös, että tämän opinnäytetyön otos ei edusta kaikkia lastentarhanopettajia, vaan nimenomaan tähän opinnäytetyöhön valikoituneiden lastentarhanopettajien näkemyksiä.

11 Pohdinta

Lastentarhanopettajat kohtaavat työssään päivittäin erilaisia perheitä. Lapsen hyvinvointi sekä terveellisen kasvun ja kehityksen tukeminen on lastentarhanopettajan työn ytimessä. Lasta ei kuitenkaan voida nähdä irrallisena perheyhteisöstään ja sen hyvinvoinnista. Tämän vuoksi myös vanhempien kasvatustyön ja vanhemmuuden tukeminen on osa lapsen hyvinvoinnin tukemista. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, minkälaisena vanhempien tukeminen näyttäytyy arjen käytännöissä lastentarhanopettajan työssä, sekä minkälaisia kokemuksia lastentarhanopettajilla on työssään kohtaamien perheiden vanhemmuuden tuen tarpeista. Opinnäytetyöni teoriapohja muodostui Varhaiskasvatuslain (540/2018) ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2016 lisäksi vanhemmuudesta (kts. Vilén ym. 2013; Böök – Mykkänen 2017) huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä (kts. Kaskela – Kekkonen 2006) sekä aiemmista tutkimuksista ja selvityksistä vanhempien kasvatustyön ja vanhemmuuden tukemisesta varhaiskasvatuksessa (kts. Lammi-Taskula – Varsa 2001; Ovaska 2004; Koivula 2004).

Opinnäytetyöni tavoitteena oli saada konkreettista tietoa siitä, minkälaisilla toimintatavoilla vanhempia tuetaan haasteissaan. Aineiston keräsin haastattelemalla neljää lastentarhanopettajaa kolmessa eri Helsingin kaupungin päiväkodissa. Aineiston tulosten perusteella tärkeimmiksi käytännöiksi nousivat päivittäiset lastentarhanopettajien ja vanhempien väliset keskustelut ja kohtaamiset, lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut, käytännön neuvot ja vinkit, sekä eteenpäin lapsiperheiden palveluihin ohjaaminen. Haasteena vanhempien tukemisessa koettiin lastentarhanopettajien vastausten mukaan kielelliset haasteet kohtaamisissa, näkemuserot vanhempien ja työntekijöiden välillä, vanhempien haluttomuus ottaa vastaan tukea sekä rajan vetäminen perheitä tuettaessa niin, että annettava tuki liittyy nimenomaan lapsen tarpeisiin varhaiskasvatuksen resursien sekä lastentarhanopettajan roolin puitteissa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli myös selvittää lastentarhanopettajien kokemuksia siitä, minkälaisia vanhemmuuden tuen tarpeita perheillä on, ja minkälaisena he pitävät omaa osaamistaan vanhempien tukemisessa. Aineistoni tulosten perusteella voidaan sanoa, että suurimmat vanhemmuuden tuen tarpeet liittyivät lapsen perushoittoon ja käytännön asioihin, sekä aikuisen rooliin suhteessa lapseen ja haasteisiin turvallisten rajojen asettamisessa. Tulosten perusteella voidaan kuitenkin pitää myönteisenä sitä, että lastentarhanopettajien kokemuksen mukaan vain pienellä osalla perheistä on vahvemman van-

hemmuuden tuen tarpeita. Lastentarhanopettajien kokemus osaamisestaan vanhempien tukemisessa oli hyvä. Koulutuksen ei kuitenkaan nähty antaneen juurikaan eväitä vanhempien kohtaamiseen ja tukemiseen. Aineistoni tuloksissa korostui lastentarhanopettajien puhe molemmin puolisen avoimuuden ja kunnioituksen merkityksestä päiväkodissa tapahtuvalle vanhempien ja työntekijöiden väliselle yhteistyölle.

Koen, että haastattelu aineiston keruu menetelmänä sopi opinnäytetyöni tarkoitukseen ja tavoitteeseen hyvin, sillä se oli joustava menetelmä sekä mahdollisti lastentarhanopettajien vapaan puheen sekä tarkentavien kysymysten esittämisen. Lähetin haastattelukutsun yhteensä 46 Helsingin kaupungin päiväkotiin, ja sain myöntävän vastauksen osallistumisesta ainoastaan kolmesta. Olenkin tietoinen siitä, että opinnäytetyöni otos, neljä lastentarhanopettajaa kolmesta eri päiväkodista, ei edusta kovin laajasti ja monipuolisesti Helsingin varhaiskasvatusta ja päivähoitoa. Haastateltavia olisikin ollut hyvä saada osallistumaan enemmän opinnäytetyön tutkimukseen, jotta tuloksista olisi ollut mahdollista muodostaa yleisempi kuva Helsingin varhaiskasvatuksessa tapahtuvasta vanhempien tukemisesta. Aineiston perusteella sain kuitenkin vastaukset asettamiini tutkimuskysymyksiin. Opinnäytetyöni tulokset myötäilivät aiempia tutkimuksia, vaikka osa käyttämäistäni lähteistä oli jo melko vanhoja.

Haastateltujen lastentarhanopettajien puheesta välittyi kuva päiväkodin lapsista ja heidän perheistään aidosti välittävistä varhaiskasvatuksen ammattilaisista, jotka pyrkivät parhaansa mukaan tukemaan perheitä kasvatustyössään niillä resursseilla, joita heillä on käytettävissään. Aineistosta välittyi myös kuva, että lastentarhanopettajat ovat kiinnostuneita perheiden hyvinvoinnista ja haluavat auttaa heitä erilaisissa haasteissa ohjaamalla heitä tarpeen tullen tukea antaviin palveluihin, mikäli päiväkodin mahdollisuudet tukea perheitä eivät enää ole riittävät. Jatkotutkimuksia ajatellen erityisesti koulutuksen kehittämistä vanhempien kohtaamisessa ja tukemisessa olisi syytä tarkastella lisää. Myös Helsingin sisäisten alue-erojen vaihtelu ja vaikutukset vanhemmuuden haasteisiin ja tukemiseen on yksi aineistosta esiin noussut jatkotutkimusehdotus.

Opinnäytetyön tekeminen oli minulle kokonaisuudessaan mielenkiintoinen prosessi omine haasteineen ja hyvine puolineen. Opinnäytetyöprosessin ehdoton anti oli lastentarhanopettajien haastattelut, jotka antoivat minulle paljon uutta tietoa, uusia ajatuksia sekä hyviä vinkkejä vanhempien kohtaamiseen ja tukemiseen tulevana sosionomitaisena lastentarhanopettajana.

Lähteet

Alatalo, Annu-Maaria 2015. Millaista tukea päiväkotiki voi tarjota vanhemmuuteen, vanhempien arvioita ja odotuksia. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Varhaiskasvatuksen koulutus. Saatavana osoitteessa: <<http://jul-tika oulu.fi/files/nbnfioulu-201512082259.pdf>>. Luettu 26.3.2018

Böök, Marja Leena – Mykkänen, Johanna 2017. Moninaiset perheet ja varhaiskasvatus. Teoksessa Eerola-Pennanen, Paula – Koivula, Merja – Siippainen, Anna (toim.): Valloittava varhaiskasvatus. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino.

Eerola-Pennanen, Paula – Koivula, Merja – Siippainen, Anna 2017. Varhaiskasvatus valloittaa. Teoksessa Eerola-Pennanen, Paula – Koivula, Merja – Siippainen, Anna (toim.): Valloittava varhaiskasvatus. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino.

Helsingin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2017. Helsingin kaupunki. Saatavana osoitteessa: <https://www.hel.fi/static/liitteet/kasvatuksen-ja-koulutuksen-toimiala/Varhaiskasvatus/HKI_VASU_FIN_A4_sivuiltain_DIGI_100dpi.pdf>. Luettu 25.1.2019

Hirsjärvi, Sirkka – Hurme, Helena 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Pirkko – Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Kariston Kirjapaino.

Hujala-Huttunen, Eeva – Nivala, Veijo 1996. Yhteistyö päivähoitossa. Kasvatuksen lapsikohtainen suunnittelu yhteistyössä vanhempien kanssa. Oulu: Oulun yliopisto.

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012. Tutkimuseettisen neuvottelukunta. TENK. Saatavana osoitteessa: <http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf>. Luettu 31.01.2019

Hännikäinen, Maritta 2013. Varhaiskasvatus pienten lasten päiväkotiryhmissä – Hoitoa, kasvatusta vai opetusta? Teoksessa Karila, Kirsti – Lipponen, Lasse (toim.): Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino.

Jokinen, Miia Sarita 2012. Oma lapsi. Tutkimus vanhemmuudesta ja kiintymyksestä perheissä, joissa on sekä adoptoituja että biologisia lapsia. Pro gradu- tutkielma. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Sosiaalityö. Saatavana osoitteessa: <<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/32983/Pro%20gradu.pdf?seque>>. Luettu 27.11.2018

Junttila, Henna 2004. Johdanto. Teoksessa Keskinen, Soili — Virjonen, Heli (toim.): Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi.

Kananen, Jorma 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karila, Kirsti 2013. Ammattilaissukupolvet varhaiskasvatuksen pedagogiikan toteuttajina ja kehittäjinä. Teoksessa Karila, Kirsti – Lipponen, Lasse (toim.): Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Tampere: Vastapaino.

Kaskela, Marja – Kekkonen, Marjatta 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Jyväskylä: Bookwell.

Kekkonen, Marjatta 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Väitöskirja. Tutkimus 72/2012. Tampere: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Koivula, Maija 2004. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päiväkodissa. Teoksessa Keskinen, Soili — Virjonen, Heli (toim.): Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983. Annettu Helsingissä 8.4.1983

Lammi-Taskula, Johanna – Varsa, Hannele 2001. Vanhemmuuden aika. Vanhemmuuden tukemisen käytännöt ja haasteet osana neuvoloiden ja päiväkotien työtä. Helsinki: Stakes.

Lapsiperheiden sosiaaliohjaus n.d. Helsingin kaupunki. Saatavana osoitteessa: <<https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/hallinto/palvelut/palvelukuvaus?id=7636>>. Luettu 26.2.2019

Lastensuojelulaki 417/2007. Annettu Helsingissä 13.4.2007.

Lyyra, Virpi – Salmela, Arja-Riitta 2004. Kasvuturve-projekti. Teoksessa Keskinen, Soili — Virjonen, Heli (toim.): Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi.

Mitä kuuluu, vanhempi? -kysely 2016. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Saatavana osoitteessa: <<https://dzmdrerwnq2zx.cloudfront.net/prod/2018/02/05171207/Mit%C3%A4-kuuluu-vanhempi-kyselyn-raportti-31.5.2016.pdf>>. Luettu 20.3.2019

Onnismaa, Eeva-Leena 2017. Miksi opettajaa tarvitaan? Julkaisussa Pedagogiikan aika. Lastentarhanopettajaliitto. Saatavana osoitteessa: <<https://www.lastentarha.fi/uploads/2018/10/31eded03-pedagogiikanaikajulkaisu-6.pdf>>. Luettu 10.3.2019

Ovaska, Maria 2004. Päiväkotihenkilökunnan näkemyksiä perhetyöstä ja Kasvuturve-projektista. Teoksessa Keskinen, Soili — Virjonen, Heli (toim.): Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi.

Perheneuvolan kasvatus- ja perheneuvonta n.d. Helsingin kaupunki. Saatavana osoitteessa: <<https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/hallinto/palvelut/palvelukuvaus?id=2939>>. Luettu 26.2.2019

Sosiaali- ja terveysalan eettinen perusta 2011. Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta. ETENE. Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavana osoitteessa: <<http://etene.fi/documents/1429646/1559058/ETENE-julkaisuja+32+Sosiaali-+ja-terveysalan+eettinen+perusta.pdf/13c517e8-6644-4fa5-8c5f-193cfdce9841>>. Luettu 4.2.2019

Tanneraho, Maija 2014. Vanhempien osallisuuden elementtejä suomalaisen varhaiskasvatuksen kontekstissa. Pro gradu- tutkielma. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteellinen tiedekunta. Varhaiskasvatuksen maisteriohjelma. Saatavana osoitteessa:

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/144115/Maija_Tanne-raho_PG_2014.pdf?sequence=1>. Luettu 27.2.2019

TENK 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö. Saatavana osoitteessa: <<http://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto>>. Luettu 21.3.2019

Unicef: Yleissopimus lasten oikeuksista 20.11.1989. Unicef. Saatavana osoitteessa: <<https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>>. Luettu 25.8.2018

Vanhemmuuden roolit n.d. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavana osoitteessa: <<https://www.thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/tietopaketit/monimuotoiset-perheet/uusperhe/vanhemmuuden-roolit>>. Luettu 25.8.2018

Vanhemmuuden roolikartta 1999. Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä. Päivitetty 2013. Saatavana osoitteessa: <<http://www.vslk.fi/index.php?id=19>>. Luettu 25.8.2018

Varhaiskasvatus 2017a. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavana osoitteessa: <<https://www.thl.fi/fi/tilastot/tilastot-aiheittain/lasten-nuorten-ja-perheiden-sosiaalipalvelut/lasten-paivahoito>>. Luettu 25.2.2019

Varhaiskasvatus 2017b. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Päivitetty 15.1.2019. Saatavana osoitteessa: <<https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut>>. Luettu 25.2.2019

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Annettu Helsingissä 13.07.2018.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Saatavana osoitteessa: <http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf>. Luettu 24.3.2019

Vauto, Kaija 2017. Kasvatussyhteistyö päiväkodissa ”Avointa vuoropuhelua”. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen. Saatavana osoitteessa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/129394/kaija_vauto.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 23.11.2018

Venninen–Leinonen–Rautavaara–Hämäläinen–Purola 2011. Raportti. Lasten vanhempien ja henkilökunnan osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Helsinki: Socca - Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Saatavana osoitteessa: <http://www.socca.fi/files/1618/Lasten_vanhempien_ja_henkilokunnan_osallisuus_paa-kaupunkiseudun_paivakodeissa_2011.pdf>. Luettu 27.11.2018

Vilén, Marika – Vihunen, Riitta – Vartiainen, Jari – Sivén, Tuula – Neuvonen, Sohvi – Kurvinen, Auli 2013. Lapsuus, erityinen elämänvaihe. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Vuorenmaa, Maarit 2016. Äitien ja isien osallisuus perheissä ja lasten palveluissa sekä osallisuuteen yhteydessä olevat tekijät. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto. Saatavana osoitteessa: <<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98335/978-952-03-0019-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Luettu 28.11.2018

Haastattelurunko

Lastentarhanopettajien käytännöt ja toimintatavat vanhemmuuden tukemisessa

1. Miten tuet vanhempien kasvatustyötä ja vanhemmuutta työssäsi?
2. Millaiset toimintatavat/käytännöt koet hyväksi ja toimiviksi vanhemmuuden tukemisessa?
3. Mitä haasteita koet työssäsi liittyen vanhemmuuden tukemiseen?
4. Kuinka tärkeänä pidät vanhemmuuden tukemista osana työtäsi lastentarhanopettajana?

Lastentarhanopettajien kokemukset vanhemmuuden tuen tarpeesta

1. Kuinka paljon työssäsi kohtaamilla perheillä on mielestäsi tarvetta vanhemmuuden tuelle?
2. Minkälaisia vanhemmuuden tuen tarpeita tai vanhemmuuden haasteita työssäsi kohtaamilla perheillä on?
3. Miten huomaat/ miten ilmenee, mikäli perheellä on tarvetta vanhemmuuden tukemiselle?
4. Koetko, että työssäsi kohtaamat perheet saavat tarpeeksi tukea kasvatustyöhönsä ja vanhemmuuteen tällä hetkellä?

Lastentarhanopettajien kokemukset omasta osaamisestaan vanhemmuuden tukemisessa

1. Minkälaiseksi koet oman osaamisesi vanhemman kasvatustyön ja vanhemmuuden tukemisessä?
2. Koetko, että koulutus on antanut sinulle tarvittavat valmiudet vanhempien kasvatustyön ja vanhemmuuden tukemiseen?
3. Haluaisitko tai koetko tarvitsevasi lisäkoulutusta liittyen vanhemmuuden tukemiseen?
4. Miten kehittäisit vanhemman kasvatustyön ja vanhemmuuden tukemista varhaiskasvatuksessa?

Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Tutkimuksen nimi

Vanhemman kasvatustyön ja vanhemmuuden tukeminen varhaiskasvatuksessa

Tutkimuksen tekijä

Henriikka Yliniemi

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kuvaus tutkimuksesta

Opinnäytetyö

Opinnäytetyössäni tarkastelen Varhaiskasvatuslaissa (540/2018) sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2016 asetettua tavoitetta vanhemman tai muun huoltajan kasvatustehtävän sekä vanhemmuuden tukemisesta varhaiskasvatuksessa. Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää lastentarhanopettajien näkemyksiä vanhemmuuden tukemisen käytännöistä varhaiskasvatuksessa, heidän kokemuksiaan vanhemmuuden tuen tarpeesta sekä omasta osaamisestaan vanhemman tai muun huoltajan kasvatustyön tukemisessä.

Tutkimushaastattelun kesto on noin 30 minuuttia. Tutkimushaastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista, ja haastateltavalla on mahdollisuus keskeyttää tutkimukseen osallistuminen milloin tahansa, ilman, että hänen täytyy perustella keskeyttämistään. Haastateltavalla on myös oikeus olla vastaamatta hänelle esitettyyn kysymykseen. Mikäli tutkimukseen osallistuja tahtoo keskeyttää tai peruuttaa osallistumisensa, tulee hänen ilmoittaa tästä opinnäytetyön tekijälle.

Haastattelut nauhoitetaan ääninauhalle, minkä jälkeen ne litteroidaan eli kirjoitetaan tekstitiedostoksi. Haastateltavan sekä muiden haastattelussa esiin tulevien henkilöiden nimet poistetaan tai muutetaan peitenimiksi. Myös mahdolliset paikkatiedot, työpaikkojen nimet tai muut esille tulevat erisnimet poistetaan tai muutetaan, jotta henkilöiden, jotka aineistossa esiintyvät, tunnistaminen ei ole enää mahdollista.

Tehtävien haastattelujen luottamuksellisuus ja turvallisuus turvataan niin, että haastatteluiden ääninauhoja käsittelee vain opinnäytetyön tekijä, eikä niitä luovuteta tutkimuksen missään vaiheessa ulkopuolisille. Ääninauhat tuhotaan, kun haastattelut on kirjoitettu tekstitiedostoksi. Tekstitiedostot tallennetaan opinnäytetyön tekijän tietokoneelle, johon ulkopuolisilla ei ole pääsyä, eikä niitä ladata missään vaiheessa internetiin.

Haastattelussa esiin nousseet asiat raportoidaan tutkimusjulkaisussa tavalla, josta ei voida tunnistaa tutkimushaastatteluun osallistuvia henkilöitä tai muita haastattelussa esiin tulleita yksittäisiä nimiä. Tutkimusjulkaisuun voidaan sisällyttää suoria sitaatteja haastatteluista. Tässä yhteydessä mainitaan haastateltavan peitenimi ja ammatti.

Ääninauhoituksista tehdyt tekstitiedostot hävitetään tutkimuksen päätyttyä. Metropoliaassa tehdyt opinnäytetyöt julkaistaan ammattikorkeakoulujen Theseus-palvelussa osoitteessa www.theseus.fi.

Minulle on selvitetty tutkimuksen tarkoitus sekä tutkimuksen tutkimusmenetelmä. Olen tietoinen tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta sekä siitä, ettei tutkimukseen osallistuminen aiheuta minulle mitään kustannuksia. Olen tietoinen myös siitä, että henkilöllisyyteni jää vain tutkimuksen tekijän tietoon, antamiani tietoja ja minua koskevaa aineistoa käytetään ainoastaan tämän tutkimuksen tarpeisiin, ja että aineisto tuhoetaan tutkimuksen päätyttyä.

Suostun siihen, että minua haastatellaan ja antamiani tietoja käytetään tämän tutkimuksen tarpeisiin.

Voin halutessani keskeyttää tutkimukseen osallistumisen milloin tahansa.

Haastateltavan tiedot

Nimi:

Koulutus:

Ammatti:

Päiväys

Haastateltavan allekirjoitus ja nimenselvennys

Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus ja nimenselvennys

Tietoa tutkimukseen osallistuvalla

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan Varhaiskasvatuslaissa (540/2018) sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2016 asetettua tavoitetta vanhemman tai muun huoltajan kasvatustehävän sekä vanhemmuuden tukemisesta varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää lastentarhanopettajien näkemyksiä vanhemmuuden tukemisen käytännöistä varhaiskasvatuksessa, heidän kokemuksiaan vanhemmuuden tuen tarpeesta sekä omasta osaamisestaan vanhemman tai muun huoltajan kasvatustyön tukemisessa.

Tutkimushaastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista, ja haastateltavalla on mahdollisuus keskeyttää tutkimukseen osallistuminen milloin tahansa, ilman, että hänen täytyy perustella keskeyttämistään. Haastateltavalla on myös oikeus olla vastaamatta hänelle esitettyyn kysymykseen. Mikäli haastateltava haluaa keskeyttää tai peruuttaa osallistumisensa, tulee hänen ilmoittaa tästä opinnäytetyön tekijälle.

Haastattelut nauhoitetaan ääninauhalle, minkä jälkeen ne litteroidaan eli kirjoitetaan tekstitiedostoksi. Haastateltavan sekä muiden haastattelussa esiin tulevien henkilöiden nimet poistetaan tai muutetaan peitenimiksi. Myös mahdolliset paikkatiedot, työpaikkojen nimet tai muut esille tulevat erisnimet poistetaan tai muutetaan, jotta henkilöiden, jotka aineistossa esiintyvät, tunnistaminen ei ole enää mahdollista.

Tehtävien haastattelujen luottamuksellisuus ja turvallisuus turvataan niin, että haastatteluiden ääninauhoja käsittelee vain opinnäytetyön tekijä, eikä niitä luovuteta tutkimuksen missään vaiheessa ulkopuolisille. Ääninauhat tuhotaan, kun haastattelut on kirjoitettu tekstitiedostoksi. Tekstitiedostot tallennetaan opinnäytetyön tekijän omalle tietokoneelle, johon ulkopuolisilla ei ole pääsyä.

Haastattelussa esiin nousseet asiat raportoidaan tutkimusjulkaisussa tavalla, josta ei voida tunnistaa tutkimushaastatteluun osallistuvia henkilöitä tai muita haastattelussa esiin tulleita yksittäisiä nimiä. Tutkimusjulkaisuun voidaan sisällyttää suoria sitaatteja haastatteluista. Tässä yhteydessä mainitaan haastateltavan peitenimi ja ammatti.

Ääninauhoituksista tehdyt tekstitiedostot hävitetään tutkimuksen päätyttyä.

Henriikka Yliniemi

henriikka.yliniemi@metropolia.fi